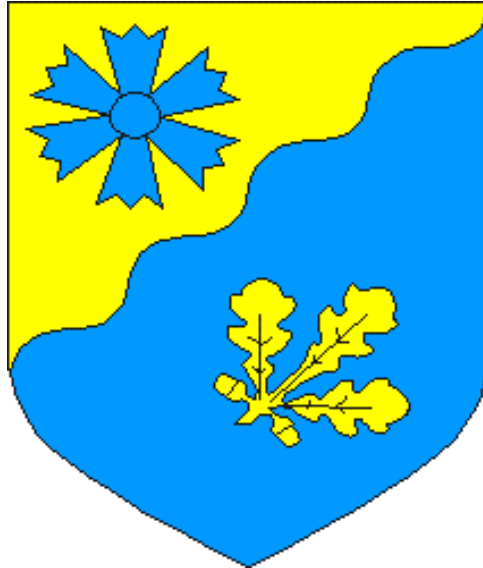

Lasva vald

**LASVA VALLA ARENGUKAVA
2011 – 2020+**

Lasva 2011

SISUKORD

SISUKORD	2
ARENGUKAVA KOOSTAMISEST	5
ASUKOHT JA ARENGULUGU.....	6
1.1. Valla asukoht	6
1.2. Omavalitsuse tekkelugu.....	6
1.3. Sümboolika.....	6
1.3.1. Lipp	6
1.3.2. Vapp	6
1.4. Rahvusvahelised sõprussuhted	7
2. ARENGURESSURSID.....	8
2.1. Loodusressursid	8
2.1.1. Maastiku elamuslikkus.....	8
2.1.2. Põllu- ja metsamaa	9
2.1.3. Maavarad.....	10
2.1.4. Veekogud	11
2.1.5. Maareform.....	11
2.2. Kultuurilooline ressurss	12
2.3. Inimressurss	14
2.3.1. Rahvastik ja asustus	14
2.4. Kokkuvõte ja järeldused	15
3. HARIDUS JA LASTEHOID	17
3.1. Algandmete analüüs	17
3.1.1. Lasteaed.....	17
3.1.2. Üldharidus, huviharidus ja vabaharidus	18
3.2. Eesmärgid	21
3.3. Ülesanded	22
3.4. Tegevuskava	22
4. NOORSOOTÕO	22
4.1. Algandmete analüüs	22
4.2. Eesmärgid	23
4.3. Ülesanded	23
4.4. Tegevuskava	24
5. KULTUURITÕO JA SPORT KOOS AKTIIVSE PUHKUSEGA.....	25
5.1. Algandmete analüüs	25
5.1.1. Kultuuritõo	25
5.1.2. Sport	27
5.2. Eesmärk	28
5.3. Ülesanded	28
5.4. Tegevuskava	28
6. SOTSIAALHOOLEKANNE JA OLULISED SOTSIAALPROBLEEMID	30
6.1. Algandmete analüüs	30
6.2. Eesmärgid	34
6.3. Ülesanded	34

6.4.	Tegevuskava	35
7.	TERVISHOID JA ARSTIABI	38
7.1.	Algandmete analüüs	38
7.2.	Eesmärgid	39
7.3.	Ülesanded	39
7.4.	Tegevuskava	39
8.	TURVALISUS JA KORRAKAITSE	41
8.1.	Algandmete analüüs	41
8.2.	Eesmärgid	42
8.3.	Ülesanded	42
8.4.	Tegevuskava	42
9.	KESKKOND, JÄÄTMEMAJANDUS	43
	Jäätmekavast algandmed	43
9.1.	Algandmete analüüs	43
9.2.	Eesmärgid	43
9.3.	Ülesanded	43
9.4.	Tegevuskava	43
10.	TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	45
10.1.	Algandmete analüüs	45
10.1.1.	Elamufond ja hoonestus	45
10.1.2.	Teedevõrk ja transport	47
10.1.3.	Post ja side	47
10.1.4.	Elektrienergiaga varustatus	48
10.1.5.	Soojusenergiaga varustatus	48
10.1.6.	Veevarustus ja kanalisatsioon	49
10.2.	Eesmärgid	50
10.3.	Ülesanded	50
10.4.	Tegevuskava	51
11.	ETTEVÕTLUS JA TURISM	53
11.1.	Algandmete analüüs	53
11.2.	Eesmärgid	55
11.3.	Ülesanded	55
11.4.	Tegevuskava	55
12.	KOLMAS SEKTOR	58
12.1.	Algandmete analüüs	58
12.2.	Eesmärgid	60
12.3.	Ülesanded	60
12.4.	Tegevuskava	60
13.	VALLA FINANTSRESSURSID	62
13.1.	Tulud	62
13.2.	Kulud	63
13.3.	Maksude ja omatulude suurendamise võimalused	63
13.4.	Valla investeerimisvõimekus	65
14.	LASVA VALLA MISSIOON JA VISIOON	67
14.1.	Lasva valla missioon	67
14.2.	Visioon Lasva vallast	67
	Lasva valla haridusvaldkonna analüüs koos lisadega	69

SISSEJUHATUS

Lasva valla arengukava on vahendiks valla elu planeerimisel ja kujundamisel, kuna saavutada tuleb ühiskondlik kokkulepe nii eesmärkide kui arengustrateegia osas. Vastuvõetud otsused puudutavad kõiki vallaelanikke, määrates pikaks ajaks elukeskkonna ja tegevused. Et teada, kuhu liikuda edasi, tuleb kõigepealt teha selgeks, kus me oleme. Seejärel valida vahendid, mille abil soovitud suunas liikuda.

Arengukava on kohaliku elu suunav töövahend, mis väljendab elanike, huvigruppide ja organisatsioonide soovi, tahet ja võimalusi kujundada oma tulevikku. Selles on kajastatud nende poolt tõstatatud probleemid ja kitsaskohad koos võimalike lahendustega.

Loomulikult ei saa lahendada kõiki probleeme kohe ja kiiresti, samas tuleb nad endale teadvustada. Arutelude tulemusena leitakse paljudest probleemidest need, mis on kõige kiiremat lahendust nõudvad ja omavad arengu seisukohast kriitilist tähtsust. Samas on arengukava koht, kus seada sihte kaugemasse tulevikku, unistada ja kujutleda ennast elama juba aastasse 2020.

Arutelu käik annab kõigile selles osalenutele tervikpildi vallast kui ühtsest organismist ja tunnetuse, et iga arvamus on tähtis ja sellega saab arvestada.

Arengukava annab meie kohta signaali meid ümbritsevasse maailma. Selle järgi otsustatakse, mida me peame oluliseks, millised on meie soovid ja veendumused.

Arengukava ei saa kunagi valmis. Elu teeb oma korrektsioone, mis sunnib meid ümber hindama kirjapandut ning muutma oma plaane. Seepärast vaadatakse arengukava igal aastal üle ja tehakse vajalikud muudatused.

Lasva valla arengukava 2010-2020 on dokument, mis kirjeldab Lasva valla ajaloolisi ja geograafilisi tingimusi, asustust ja rahvastikku, elu ja sotsiaal-, majandus-, tehnilist- ja looduskeskkonda, omavalitsuse seisundit ja analüüsib valla hetkeolukorda ning kirjeldab arengu põhisuundasid, prioriteete ja muutusvajadusi.

Lasva valla arengukava on koostatud koostöös vallaelanikega ja vallas tegutsevate asutustega, kes oma ettepanekuid esitasid.

Lasva valla arengukava eesmärgiks on valla terviklik ja harmooniline arendamine, investimiskeskonna atraktiivsemaks muutmine, jätkusuutliku elukeskkonna ja majanduse tagamine, arvestades ajaloolisi ja geograafilisi tingimusi ning kultuuripärandit.

Areneme koos!

Mina, Sina, Teie – Lasva vald on Meie!

ARENGUKAVA KOOSTAMISEST

Käesoleva arengukava koostamine algatati Lasva Vallavolikogu 26.02.2010 otsusega nr 1-1.3/5

Arengukava koostamiseks moodustati Lasva Vallavalitsuse 08. juuni 2010 korraldusega nr 2-1.3/140 järgmised töörühmad:

- Haridus, kultuur, sport, noorsootöö, vabaaeg – Kati Orav, Helen Harak, Silja Vijar (esimees), Helbe Kits, Marko Mett, Kadri Nassar, Raivo Hallik, Vaike Rätsepp, Ülle Rauk.
- Sotsiaaltoetused, tervishoid – Tea Kallaste (esimees), Angela Järvpõld, Marianne Hermann, Katrin Mölder, Mae Krillo, Anne Mägi, Guido Tarraste, Juris Juhansoo.
- Tehniline infrastruktuur, keskkonnakaitse, jäätmemajandus – Jaan Rüüberg (esimees), Aimar Parve, Ülo Täht, Ain Ruthe, Krista Lepp, Tiia Tamm, Ain Lõiv.
- Turism, ettevõtlus, kolmas sektor – Arno Kirsimägi (esimees), Tarmo Kokk, Arvo Rätsepp, Räni Huul, Sirje Kuuseorg, Ülle Uibokand, Valeria Litvinenko, Ave Tamra, Silja Vijar.
- Juhtrühm – Silja Vijar, Tea Kallaste, Jaan Rüüberg, Arno Kirsimägi, Mart Keerutaja, Juris Juhansoo.

Lähteandmete kogumiseks koostati küsimustik, mida levitati Lasva poes, perearsti juures ja raamatukogudes. Küsimustikule sai vastata ka valla kodulehel. Lisaks sellele viidi läbi intervjuud viie väljavalitud ettevõtjaga ja nelja külavanemaga.

Arengukava eelnõu koostati valdkonniti töörühmades. Töörühmade poolt koostatud eelnõu vaadati juhtrühma poolt üle ning suunati avalikele aruteludele. Avalikud arutelud viidi läbi Otsal, Kääpal, Tsolgos ja Lasval. Avalikel aruteludel esitatud ettepanekud vaadati juhtrühma poolt läbi, tehti arengukava eelnõusse vajalikud muudatused ja suunati lõplik eelnõu avalikule väljapanekule. Avaliku väljapaneku kestel laekunud ettepanekud vaadati juhtrühma poolt läbi, tehti muudatused arengukava eelnõusse ja esitati Lasva Vallavolikogule kinnitamiseks. Lasva Vallavolikogu kinnitas käesoleva arengukava 18.02.2011.a istungil määrusega nr 1-1.5/5.

Arengukavas tehtud muudatused:

Lasva Vallavolikogu 25.11.2011 otsusega nr 1-1.3/36 algatati Lasva valla arengukava aastateks 2011-2020+ muutmise.

Lasva Vallavolikogu 20.01.2012.a määrusega nr 1-1.5/3 „Lasva valla arengukava 2011-2020+ muudatustega kinnitamine“ viidi arengukavasse sisse muudatused peatükki HARIDUS JA LASTEHOID (Pikakannu Põhikooli tegevuse lõpetamise osas), peatükki LASVA VALLA MISSIOON JA VISIOON (Pikakannu Põhikooli tegevuse lõpetamise osas) ja KULTUURITÖÖ JA SPORT KOOS AKTIIVSE PUHKUSEGA (Kääpa liuvälja, külaplatsi, mänguväljaku ja laululava osas).

ASUKOHT JA ARENGULUGU

1.1. Valla asukoht

Lasva vald paikneb Võru maakonna kirdeosas, lähedal Võru linnale. Valda läbivad Võru–Obinitsa, Pindi - Verijärve ja Võru–Räpina maantee ning Valga–Piusa raudtee. Valla piirinaabriteks on Võru vald, Vastseliina vald ja Põlvamaa Laheda, Orava ning Veriora vald.

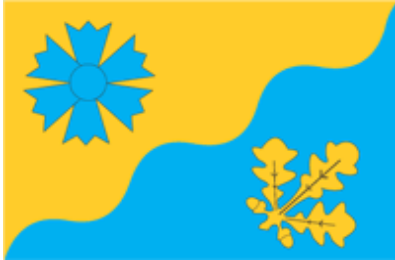
1.2. Omavalitsuse tekkelugu

Praegune Lasva valla territoorium on põhiliselt välja kujunenud Eesti Vabariigi vanemal perioodil, eksisteerinud Lasva valla ja Pindi valla liitumisel. 1934. a andmetel kuulus Lasva vald, mille pindala oli 36 km², kus elas 975 elanikku, oli 181 talundit 3695 ha maaga, Vastseliina kihelkonda. Pindi vald, mille pindala oli 61 km², kus elas 1169 elanikku, oli 192 talundit 4285 ha maaga, kuulus Rõuge kihelkonda, mis asus keset Vastseliina kihelkonda. Peale nimetatud valdade on praeguse Lasva valla territooriumil veel endiste Timo valla, Erastvere valla, Võru valla, Aleksandri valla ja Leevi valla maad. Seoses Lepassaare sovhoosi tükeldamise ja reorganiseerimisega 1976. aastal eraldati Lasva külanõukogu piiridest Loosi ja Tabina küla ja arvati Vastseliina külanõukogu piiridesse ning on praegu Vastseliina valla koosseisus. 7. Mail 1992. Aastal anti Lasvale taas valla staatus.

1.3. Sümbolika

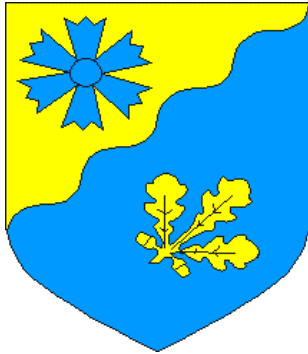
1.3.1. Lipp

Ristkülikukujulise vapilipu kangas on jaotatud laineliselt kaheks võrdseks väljaks, vardapoolsest alanurgast lehvipoolseesse ülanurka. Vardapoolne väli on kollane ning sellel on sinine rukkilille õis. Lehvipoolne alumine väli on aga sinine ning sellel on kolme lehe ja kahe tõruga kollane tammeoks.

1.3.2. Vapp

Lainelise kaldjaotusega vasakult poolitatud kilbi kuldsele ülapoollele on sinine rukkilille õis, sinisel alumisel poollele kolme lehe ja kahe tõruga kuldne tammeoks.

1.4. Rahvusvahelised sõprussuhted

Lasva valla sõprusvallaks Soomes on Vaala vald (www.vaala.fi). Vaala vald asub Kesk-Soomes Oulu järve ääres. Lasva ja Vaala valla sõprussuhted said alguse 1998. aastal alguse saanud Kääpa ja Vaala kooli sõprussuhetest. Kahe omavalitsuse vaheline sõpruse ja koostöö leping on sõlmitud 2000. aastal. Koostöö vormis on nii Lasva kui Vaala valla rahvas külastanud oma sõprusvaldasid. Sisutihedam koostöö jätkub Kääpa ja Vaala koolide vahel Comeniuse projekti raames. Lisaks soomlastele Vaala koolist osalevad projektis ka Saksa Friedrich von Spee Gesamtschule ja Ungari õpilased ning õpetajad. Üle aastate külastavad Lasva valla meeste ja naiste võrkpallivõistkond Vaala valda ja osalevad Vaala rannavõrkpalli turniiril vaala.fi/beachvolley/ ning Vaala valla meeste ja naiste võrkpallivõistkond külastavad üle aastate Lasva Paloturniiri. 31. detsembri 2006 aasta seisuga oli Vaala vallas 3612 elanikku. Valla pindala on 1765 km², millest maismaad 1319 km² ja veepinda 446km² (19,5%).

2. ARENGURESSURSID

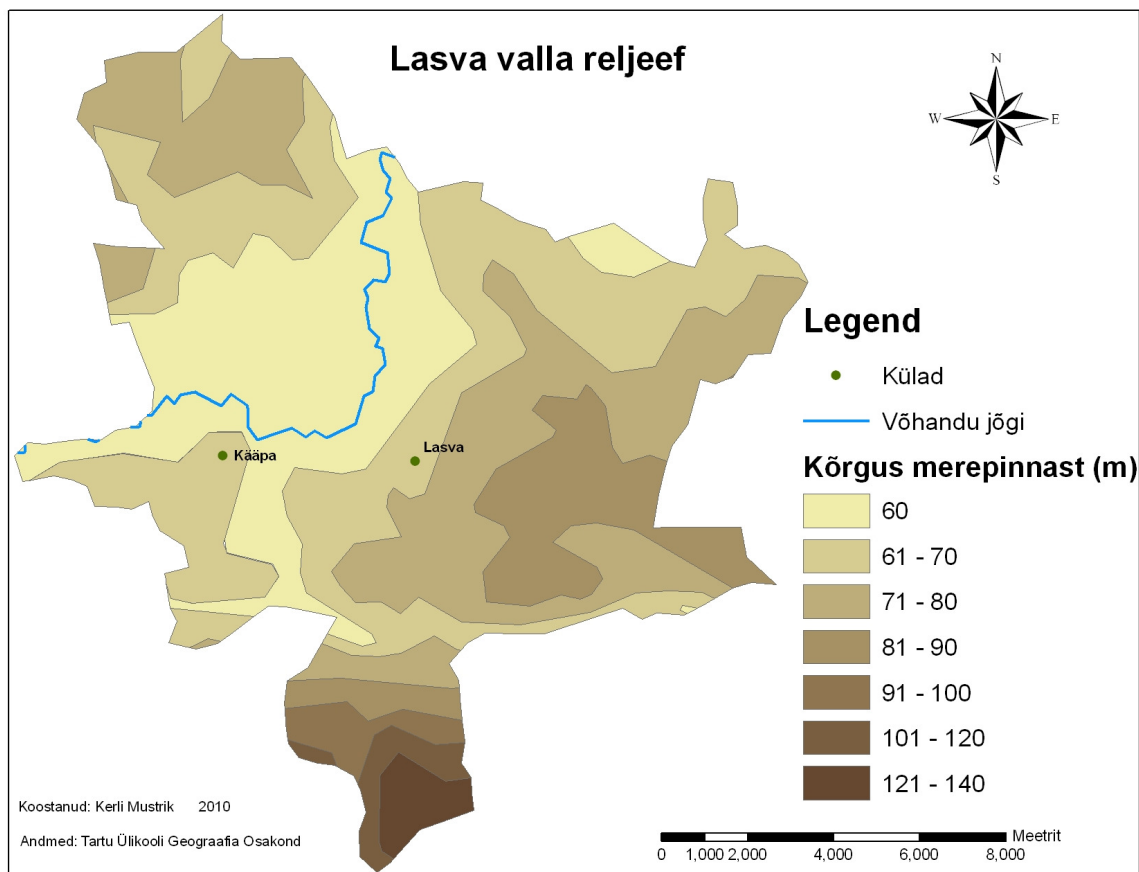
2.1. Loodusressursid

2.1.1. Maastiku elamuslikkus

Maastiku elamuslikkuse määrab visuaalse ruumi liigestatus reljeefi ja metsapiiridega, üksikute maastikuelementide (veekogud, talukohad, metsatukad, üksikpuud jne.) mitmekesisus ja kvaliteet (kultuurmaastikul heakorras).

Eesti on jaotatud 25-ks maastikurajooniks, s.o reljeefi suurvormil kujunenud geosüsteem, paigastike kogum, millel on looduse areng pärast jääajal kulgenud oma iseloomulikku, naaberalast erinevat rada, vastavalt eelkõige reljeefi ja aluspinna iseärasustele ning nendest sõltuvalt käivitatud protsesside ahelale. Lasva valla piirid kulgevad üle kolme rajooni: Võru-Hargla nõgu, Palumaa, Haanja kõrgustik.

Loodus on valla piires vahelduv. Sooküla – Kütioru piirkonnale on iseloomulik tugevasti liigestatud reljeef ning kogu valla ulatuses on levinud vahelduv pinnakate (Joonis x). Arvesse võttes reljeefuse omapära, võib valda vaadelda Eesti maketina.

Joonis 1. Lasva valla reljeef.

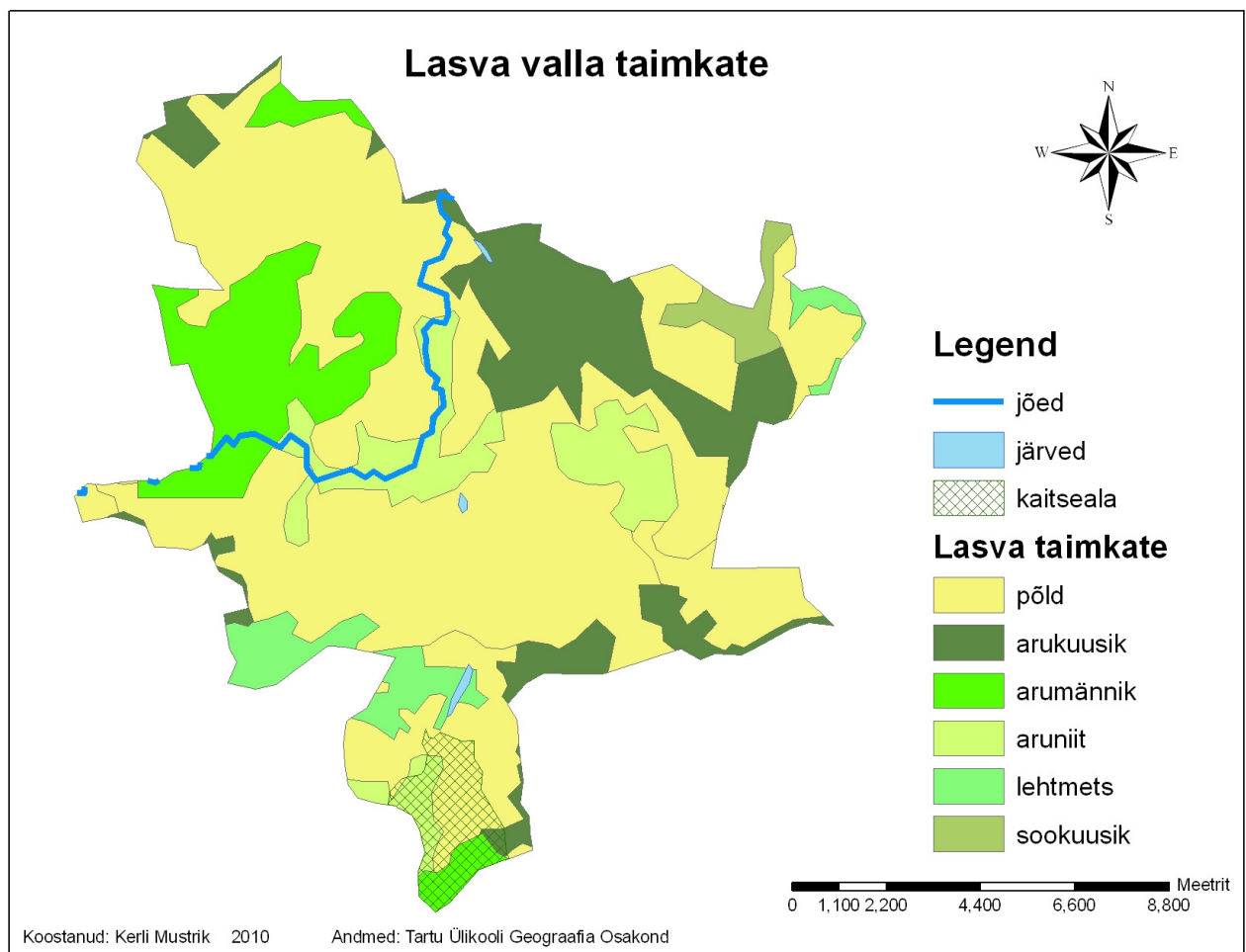
Lasva aluspõhjaks on Kesk-Devoni ladestik. Selles piirkonnas on palju erinevaid pinnavorme: veesettelised liivsavi- ja savitasandikud, liivased kungastikud ja vallistikud, madal- ja siirdesootasandikud, kõrgsood ehk rabatasandikud, kivised saviliiva- ja liivsavitatasandikud. Mullastikult

kuulub Lasva vald Lõuna-Eesti kamar-leetmuldade valdkonda. Mullakaardil esineb üle 100 mullaerimi. Levinumad on leetmullad, soostunud leer ja kamarmullad, soomullad, lammimullad.

2.1.2. Põllu- ja metsamaa

Paremad põllumaad asuvad Kääpa ja Lasva piirkonnas, kus põllud on tasased ja moodustavad suuremaid massiive (Joonis 2). Võrreldes varasema ajaga on nüüdseks kasutusele võetud ka väiksemad maatükid. Sellegipoolest on veel üksikud maatükid, mis ei ole kasutusele võetud. Lasva valla üldpindala on 17 218 ha, sh haritavat maad 7006 ha, looduslikku rohumaad 1382 ha ja metsamaad 6535 ha. Peamiselt kasvatatakse teravilja, rapsi ja köögivilju. Loomadest peetakse peamiselt lehma, lihavesiseid, tõuloomi (veised, hobused) ja lambaid.

Joonis 2. Lasva valla metsad ja põllud.

Lasva valla suurimad põllumajandusettevõtted on OÜ „Kuustemäe“, AS ABL Baltic Seeds, Kalme talu, Valter Treieri Mõduoja talu, Margus Ojaperv, Esite talu, Otsa-Vana talu, Taivo Koka talu, Almenau talu, Ojaperve talu (vt LISA 4)

2.1.3. Maavarad

2.1.3.1. Lasva valla maardlad

Karjamäe maardla asub Lasva valla lõunaosas, Haanja Looduspargis asuval eramaal. Maardla materjal koosneb keskmiselt 69,7% ulatuses liivafraktsioonist, 20,4% ulatuses kruusast ning 9,9% ulatuses savi- ja tolmuosakestest. Maardla 5,3 hektari suurusel alal on pealpool põhjavee taset aktiivne tarbevaru 366 tuhat m³ ja selle all aktiivne reservvaru 114 tuhat m³. Käesoleval ajal puudub kaevandamise luba.

Kaku maardla asub Lasva valla kaguosas, Võrust 9 km ida pool. Maardla liivakivi koosneb 82–95% ulatuses kvartsiteradest. Päevakivi on 1–4%, raske fraktsiooni mineraale 0,08–0,9%. Kaku liivamaardla tehnoloogiline liiv on kõlbulik värvilise klaasi valmistamiseks ja kasutamiseks vormiliivana. Liivamaardla tarbevaru 8,7 hektari suurusel alal 584 tuhat m³, reservvaru 996 tuhat m³. Täiendavalt on taotletud Kaku karjääri kõrvale uue liivakarjääri avamist. Taotletud on karjääri laiendamist karjääri kõrval asuvale eramaale. Kaku maardla paikneb eramaal

Tilsipalo maardla asub Lasva valla lääneosas, Kääpa asulast 2,5 km põhja poole. Liiv ei sisalda orgaanilisi lisandeid. Peensusmooduli põhjal tuleb liiv lugeda peenteraliseks, mida sobib kasutada ehitusliivana, betoonisegudes ja teekatete rajamiseks. Liiva aktiivne reservvaru 43,9 ha suurusel alal on 9131 tuhat m³, sealhulgas allpool veetaset 4214 tuhat m³. Maardla paikneb riigimaal

Pindi turbamaardla asub Lasva valla kirdeosas, mille suurus 176,9 ha turbavaruga 190 tuhat tonni

2.1.3.2. Lasva valla turbasood

Kääpa soo on Lasva vallas vaid osaliselt. Suurem osa kuulub Võru vallale, kes on ka maa valdajaks. Soo asub Võhandu jõe lammil. Turvas ladestus soo põhjaosas mineraalmaana, lõunaosas aga veekogu soostumisel. Soo toitub põhja- ja tulvaveest ning eesvooluks on Võhandu jõgi. Pindalaks on kokku 1456 h, sellest turbamaardlat on 724 h. Turvas ei sobi kütteks liigse tuhasuse tõttu, kuid kuivendatud alasid saab kasutada rohu- ja heinamaana.

Iskna soo asub Pindi küla läänepiiril ja seda läbib Võru-Räpina maantee. Soo on Võhandu jõe lammil ning tekkis selle soostumisel. Maa valdajaks on Lasva vald. Toite saab Iskna soo põhja- ja tulvaveest. Kogu piirkond on kuivendatud heinamaaks, milleks sobib see ideaalselt. Pindala on 794 h ja sellest turbamaardlat on 198 h. Turbavaru 0,69 milj.t on arvel küttureturba passiivse reservvaruna. Turbalasundi paksus on 1-2 meetrit ja soo põhjaosas on turba all 0,30-1,25 meetrit järvemuda.

Saarepera soo asub nõos, mida lõunast, idast ja põhjast piiravad mõhnad. Turvas on ladestunud metsa rabastumisel, lamamiks on jääjärveliiv, ka saviliiv ja liivsavi. Toite saab Saarepera soo sademetest ja eesvooluks on raba läbiv kraav, mis suundub Võhandu jõkke. Pindala on 111 h, sellest turbamaardlat 57 h. Turbavaru 0,12 milj.t on arvel küttureturba aktiivse reservvaruna. Äärealadel on madalsoolasund (54h), mis koosneb puu- ja puu-tarnaturbast, rabalasadund (57h) aga meediumi- ja männi-villpeaturbast. Puidurohkeis turbais on ka söekihte. Lasund on 1,3-2,2 meetrit paks, tuhasus on 7,4%, lagunemisaste 29% ja looduslik niiskus on 90%. Sood soovitatakse jätta looduslikku seisundisse.

Pindi soo asub Lasva valla kirdeosas. Soo asub nõos, mis on mõhnadega piiratud ning see tekkis metsa rabastumisel. Turba lamamiks on jääjärveliiv ja –saviliiv. Pindi soo toitub sademetest, eesvooluks on sood läbivad õgvendatud ojad, mis suubuvad Võhandu jõkke. Pindala on 290 h ja sellest turbamaardlat on 186 h. Turbavaru 0,45 milj.t on arvel aktiivse reservvaruna, sellest 0,13 milj.t alus- ja 0,32 milj.t kütteturvast. Soost võib toota alus-, aiandus- ja kütteturvast.

Paidra soo asub osaliselt Põlva maakonnas. Soo on jääjärvetasandi nõos, mida ääristavad mõhnad. Lamamiks on jääjärveliiv. Toiteks on sademed ja see tekkis metsa rabastumisel. Soo pindala on 587 h, sellest turbamaardlat 264 h. Paidra turbamaardla keskmiselt lagunenu rabaturbakiht sobiks turbavaha tootmiseks.

Võru soo asub Lasva vallas vaid osaliselt. Enamus soost paikneb Võru vallas. Võru orundis oli hilisjäajal jäasulavete voolutee ning see tekkis järvenõo soostumisel. Turbalasund toitub põhja-, valg- ja tulvaveest ning eesvooluks on Tamula järv. Soo kogupindala on 1761 h, millest turbamaardlat on 1174 h. Turvast on võimalik kaevandada kütteks ja soo äärealad sobivad humiidainete rikkuse tõttu põllumaaks.

2.1.4. Veekogud

2.1.4.1. Lasva valla järved (vt LISA 1)

Lasva valla üldpindala on 17 218 ha, vee all on 230 ha.

Vallas on järgmised järved: Lauga, Karsna, Pille, Annõ, Kogrõjärv, Mustjärv, Kõvvõrjärv, Pikkjärv, Paidra, Pindi Kärnjärv, Listaku Suujärv, Virve, Kääpa Palojärv, Lasva, Kalijärv, Nõnova, Noodasjärv, Alaveski, Mäeveski, Korgõsilla sulg, Mäestjärv, Väikene Mäestjärv, Sossi Kunnaland, Jaanusjärv, Koloreino Edejärv.

2.1.4.2. Lasva valla jõed

Lasva valla jõgedest pikemad on Võhandu ja Iskna. Võhandu jõgi kulgeb Lasva valla territooriumil ca 20 kilomeetri ulatuses. Iskna jõgi on Võhandu jõe parempoolne lisajõgi ja saab alguse Vaskna järvest, Lasva vallas kulgeb jõgi 12 kilomeetrit. Nendele lisanduvad veel Kõrgesilla oja, Raagsilla oja, Karioja, Peri oja, Tõrvoja, Palumõisa oja, Koiola oja, Kungioja.

2.1.5. Maareform

Maareform on läbi viidud 89,2 % ulatuses. Vormistamata on riigiomandisse jäetavad maad, tagastamise toiminguid on pooleli 5 õigustatud subjekti osas. Lõpetamata on ostueesõigusega erastamised ja korteriomandi seadmised, munitsipaalomandisse on vormistamata puurkaevude-, veepuhastite- ja teedealused ning üldkasutatavad maad

2.2. Kultuurilooline ressurs

Kultuuriloolise ressursi moodustavad ajaloo-, kultuuri- ja arhitektuurilised objektid ja nendega seotud legendid. Ressurs on rakendatav esmajoones turismi arendamiseks ning vaatamisväärsusteks puhkajatele.

Pindi mõis – Mõis on ümbruskonna üks vanimaid, olles rajatud 16. sajandi keskel. Oma nime on mõis saanud ta keskaegsete omanike Bentenite järgi. Mõis oli algselt väga suur; sellest on hiljem eraldatud mitmeid mõisaid. 16. sajandi keskel paiknes ta arvatavasti keset tühje asustamata alasid, sest Kagu-Eesti tihe asustus pärineb alles 18.-19. sajandist. Mõisakompleksi enamik hooneid (sh peahoone) on kaasajal hävinud. Säilinud on vaid kaaravadega barokne ait 18. sajandi lõpust. Ait on kaotanud oma algse katuse, ühe kolmest kaaresillusest ning seintesse on murtud uued laiad väravad. Pindi mõisa ümbrus moodustas Rõuge kihelkonna kaugele ulatuva kirdesopi, mis oli ülejäänud kihelkonnast suhteliselt eraldatud. Pindi mõisast Rõuge kihelkonnakirikusse on ligikaudu 20 kilomeetrit. Seepärast püstitati mõisast 4 kilomeetrit lõunasse Rõuge abikirikuna Pindi kirik.

Pindi kirik ja kalmistu – Kaasaegse Lasva aleviku lähedusse jäänud tagasihoidlik kirik ehitati 1879-81 neogooti stiilis Pindi mõisa omanike von zur Mühlenite algatusel arhitekt J. G. Mühlhauseni projekti järgi. Pindi kalmistul on Vabadussõja kangelase, kapten Fr. Vreemanni haud ja kaunis mälestussammas.

Lasva Veetorn – Euroopa Liidu toel renoveeritud vana veetorn ja petrooleumihoidla on turismivaldkonna projekt, mis loob piirkonda atraktiivse keskuse, pakkudes meelelahutust ja harides külastajaid ning toetades ja tutvustades kohalikke turismiobjekte ja ettevõtjaid. Kasutuseta ja juba lagunemas hooned said uue väärtuse ja uused funktsioonid: Vanast veetornist sai Veetorni Galerii, kus paikneb Eestis, arvatavalt ka maailmas, ainulaadne mitmel häälel helisev **klavertrepp**, seintel paikneb fotograaf Peeter Lauritsa ja ajaloolase Uuno Ojala koostatud piirkonda tutvustav püsiekspositsioon. Vahelael paiknevas vanas veetünnis ja selle ümber saab igal aastal olema uus näitus. Torni murukatusest avaneb vaade ümbruskonnale, ka on koht nagu loodud suvise pikniku pidamiseks. Endisest kaupluse petrooleumihoidlast sai kaasaegne infotulp, mis võimaldab infot jagada/saada klassikalise paberplakati vahendusel ja elektroonilise LCD-ekraani vahendusel. Lähitulevikus saab valla külaline ekraanil tutvuda piirkonna vabaaja veetmise võimalustega. Lisaks on infotulba ümber WIFI-leviala. Projekti käigus muudeti ka Lasva järveäärne teelõik tolmuabaks, mis muudab järverannas suvitamise ja peod nauditavamaks.

Kütiorg – Kuni 50 m sügavune Kütiorg on kujunenud kunagisse Petseri ürgorgu suundunud oru kohale. Muutliku laiusega moldoru põhjas voolab läbi mitme järvekese Iskna oja ja suubub Noodasjärve. Oruveere liigestavad kümned sälkorud, mis on kaetud maaliliste sega- ja lehtpuumetsadega. Nii Kütiorg kui temasse suubuvad sälkorud on allikaterohked. Taimestik on rikkalik. Paljud orus asuvad järvekesed on soostumas ja kinni kasvamas (Hanijärv), mõned ongi lakanud olemast, täitunud liivaga (Liivajärv). Kütiorg oma rikkumata maastiku ja looduse mitmepalgelisusega meelitab eelkõige jalgsimatkaajaid.

Küti Mäeveski – Kütiору põhjas voolav Iskna oja annab jõudu ka iidsele Küti Mäeveskile, mis on töötanud siin järjepidevalt 1868. aastast tänapäevani, viimasel ajal elektri jõul. Küti Mäeveski on teadaolevalt ainuke töötav jahuveski Võrumaal.

Maakunsti rada – Kütiору idanõlval lookleval rajal on välja pandud eri rahvusest kunstnike taiesed. See on kunstiteoste vabaõhukollektsioon, mis hõlmab hetkel Kütiorgu, ent peagi hakkab Maakunsti Pargina ulatuma üle Haanja looduspargi. Idee algatajateks on fotokunstnik Peeter Laurits koos mõttekaaslastega

Kütioru Avatud Ateljeest. Lõuna-Eestis aitaks Maakunsti Park vääristada turismikeskkonda nii turistidele pakutavate huviobjektide kui ka aset leidvate kultuurisündmuste osas. Maakunsti Park kuulsa autorite töödega, toob kunsti- ja loodushuvilisi kogu maailmast Lõuna Eestisse.

Muistsed asulakohad – Võhandu jõe kaldal, 1 km Võru - Räpina maanteest loodes, asuvad Villa kiviaja asulakohad. Siin on kokku neli muistset asulakohta, mis võeti kasutusele III aastatuhandel e. m. a. Arheoloogilised väljakaevamised toimusid siin 1951. a. ja 1969. a. Nooremasse kiviaega kuuluvate leidude kõrval saadi siit ka pronksi- ja rauaega kuuluvaid leide.

Kalmemägi - Tsolgo külas Pikkjärve kaldal, Paidra - Joosu tee ääres (Paidra bussipeatusest 3 km) on maa-alune kalmistu "Kuupõmägi" ehk "Kalmemägi", mida talupojad kasutasid kartulikoobastena.

Tammetsõõr ja ohvriallikad – Kütiorust ida pool Tohkri külas asuv 7 põlistammest koosnev kultusepaik ja arheoloogiamälestis. Tammetsõõr e. Tammelump on ohverdamispaik II aastatuhandest. Tegemist on 20 m läbimõõduga tamme ringiga, mille keskel asuvad ohvrikivid. Tammetsõõrist 200 m kagu pool asub Ilmamäe allikas. Allikas asub väikses nõos, kuhu ta moodustab 10x30 m suuruse tiigi, mille sügavus on 1-1,5 m. Allikas on rohtunud ning vajaks puhastamist. Kuna Ilmamäe allikal nähtav väljavool puudub, toidab ta tiiki ilmselt maasisese põhjavee vooluga, mis võimaldas ka metssigade tuhnimiskohale veeloigu tekkimist. Maasisene põhjavee vool jätkub allanõlva, talude juurde on kaevatud põhjavee-toitelised tiigid. Ilmamäe kõrgus oli 173,1 m, kuid see on keskelt ära kaevandatud (Ilmamäe liivakarjäär). Esineb punakas peeneteraline, kohati aleuriitne liiv, leidub ka munakaid ja rahne. Kaevandati 1980. aastate alguses. Praeguseks on lepad peale kasvanud.

Kääpad – Kääpa noorema kiviaja asulakoht asub Võhandu jõe kaldal, Võru - Räpina maantee sillast 150 m loode pool. See on vanim Võru maakonna arheoloogiamälestis. Kuni 2 m paksuselt turbaga kaetud kultuurkihis on hästi säilinud orgaaniline aine (suur hulk luuesemeid ja loomaluid, ka puitu, sealhulgas mõned maasse löödud vaiade otsad). Hiljem avastatud asulakoht Võhandu jõe paremal kaldal kuulub I aastatuhande lõppu ja II aastatuhande esimesse poolde. Väljakaevamistel avastati siin raudkivist koldease, elamupõhi ahjujäänustega, naaskleidid, noakatkeid ja pronksist sõrmus. Kääpa külas vana Võru - Räpina maantee ääres on 16 kääbast (I aastatuhande teine pool). Mõningaid kääpaid on uurinud ja kirjeldanud 1841-51. a. Fr. R. Kreutzwald; ta leidis siit põlenud puutükikesi, sütt ning savinõukilde. Kääpa - Tsolgo tee ääres metsas (Võru - Räpina maanteelt 0,5 km) asuvad Kuningakivi ja kääpad (tuntud ka Kääbaspalu kääbastena). 34 kääpast koosnev kääbastik on üks suuremaid Kagu-Eestis. Kääbastest 1 km kirde pool metsas Soojärve kaguotsa lähedal on Kuningakivi nime all tuntud ohvrikivi. Rahvajutu järgi puhanud sellel Rootsi kuningas Karl XII. Paidra külas Paidra järve ja Võhandu jõe kaldal metsas asuvad arheoloogiamälestistena kaitse all olevad Paidra kääpad. Arheoloogiamälestiseks on Lasva vallas tunnistatud kokku 102 kääbast.

Tõutsimäe külatähetorn – Tähetorn asub Võru-Räpina maantee 12. kilomeetrilt 1 km vasakule. Tähetorni kõrguseks on 18 m, külastajate kasutuses 2 tugevat pikksilma; tähetorni jalamile konstrueeriti täpselt aega näitav päikesekell. Siin on vaatetorn (muide ilusa vaatega Võrumaale), oma teleskoop, vahendid Maa liikumise selgitamiseks ja oma päiksesüsteem.

Tsolgo aheljärvestik – Võrust 11-12 km kirdes Tsolgo ja Lauga küla juures paiknevasse järvestikku kuulub 7 järve: Lauga (13,6 ha, suurim sügavus 6 m), Karsna (16,3 ha, suurim sügavus 8,1 m), Pille (7,2 ha, suurim sügavus 9,7 m), Annejärv (0,6 ha, suurim sügavus 11,2 m) ja Mustjärv (6,0 ha, suurim sügavus

29,7 m), viimane on sügavuselt neljas järv Eestis. Tsolgo külas asuvad veel Kõverjärv (1,6 ha, suurim sügavus 10,1 m) ja küla kaguserval Pikkjärv (9,2 ha, suurim sügavus 19,2 m).

Mõrgi linnamägi – Mõrgi külas 15-20 m kõrgusel seljakul asub Mõrgi linnamägi - Kalevipoja sängi tüüpi muinaslinn, tuntud Kuningamäe nime all. Linnuseõu on kagu-loode suunas piklik, otstest kitsenev, pindala umbes 2000 ruutmeetrit, õhukese kultuurkihiga.

Reinu (Karsna) kadakas – asub Lasva vallas Joosu-Paidra tee ja Karsna järve vahel põllul Reinu talu juures. Kadakas on Eesti kõrgeimaid 13,5m, ümbermõõduks 145cm. Puu arvatavaks vanuseks on 100-150 aastat, mida loetakse kadakale keskmiseks vanuseks. Kadaka võra on ilusa püramiidja kujuga.

2.3. Inimressurss

2.3.1. Rahvastik ja asustus

Lasva valla 37-st külast suuremad on Kääpa küla 318 elanikuga, Lasva küla 309 elanikuga, Otsa 136 elanikuga. Valla pindala on 172 km². Rahvastiku tihedus 10,2 in/km². Lasva valla üldpindala on 17 218 ha, sh haritavat maad 7006 ha, looduslikku rohumaad 1382 ha ja metsamaad 6535 ha, vee all 230 ha, hoonete all 24 ha.

Tabel 1. Lasva valla elanike arv ja asustustihedus seisuga 31.05.2010.

Küla nimi	Elanike arv	Pindala km ²	Asustatus in/km ²
1. Andsumäe	12	3,0	4,0
2. Hellekunu	14	4,4	3,2
3. Husari	17	2,1	8,1
4. Kaku	6	3,7	1,6
5. Kannu	32	3,6	8,9
6. Kõrgessaare	28	8,8	3,2
7. Kääpa	318	11,5	27,6
8. Kūhnamäe	45	3,6	12,5
9. Lasva	309	10,1	30,6
10. Lauga	10	0,8	12,5
11. Lehemetsa	29	5,4	5,4
12. Listaku	25	6,4	3,9
13. Madala	40	9,7	4,1
14. Mäessaare	3	1,6	1,9
15. Mõrgi	17	7,6	2,2
16. Noodasküla	22	5,4	4,1
17. Nõnova	33	3,9	8,5
18. Oleski	18	4,6	3,9
19. Otsa	136	7,3	18,6
20. Paidra	42	5,8	7,2
21. Peraküla	30	2,2	13,6
22. Pikakannu	18	2,6	6,9
23. Pille	59	4,8	12,3
24. Pikasilla	21	1,8	11,6

25. Pindi	62	14,4	4,3
26. Puusepa	88	6,2	14,2
27. Pässä	79	2,4	32,9
28. Rusima	10	2,1	4,8
29. Saaremaa	5	1,4	3,6
30. Sooküla	53	2,2	24,1
31. Tammsaare	26	1,3	20,0
32. Tiri	12	5,1	2,3
33. Tohkri	13	3,3	3,9
34. Tsolgo	79	10,6	7,4
35. Tüütsmäe	19	1,2	15,8
36. Villa	15	1,3	11,5
37. Voki-Tamme	19	5,0	3,8
KOV täpsusega	3		
Kokku	1767		

Lasva valla elanike arv väheneb aasta aastalt. 01.01.2006 aasta seisuga oli Lasva vallas 1829 elanikku, 31.12.2007 oli vallas 1803 elanikku, 31.12.2008 oli vallas 1805 elanikku, 31.12.2009 oli vallas 1774 elanikku ning 31.05.2010 on vallas 1767 elanikku.

Tabel 2. Vallaelanike vanuseline koosseis seisuga 31.05.2010.

Vanuserühm	Arv	Protsentides
0 - 14	291	16
15-18	101	6
19-64	1079	61
65+	296	17
	1767	100

2.4. Kokkuvõte ja järeldused

Lasva valla arendamisel on oluline säilitada olemasolevad loodus- ja kultuuriloolised ressursid. Seetõttu on valla edasise arendamisel oluline määratleda maa kasutamise tingimused kogu valla territooriumil. Selleks on vajalik koostada Lasva valla üldplaneering.

Olemasolevad arenguressursid võimaldavad arendada:

- puhke- ja turismimajandust;
- elamumajandust;
- põllumajandust (sh mahepõllundus, loomakasvatus);
- puidutööstust;

- Maavarade kaevandamist.

3. HARIDUS JA LASTEHOID

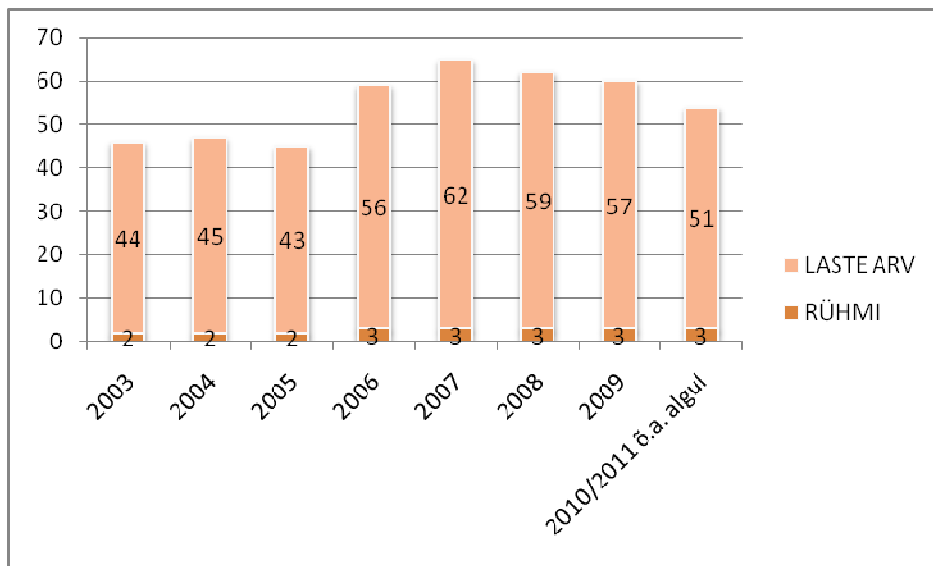
3.1. Algandmete analüüs

3.1.1. Lasteaed

Sündivus Lasva vallas on kõrgem Eesti ja Võru maakonna keskmisest näitajast. Rekordaastal 2007 sündis 32 last, 2008 aastal 17 last, 2009 aastal 20 last. Eelkooliealiste laste (1-7a) arv on viimase nelja aastaga tõusnud 125-lt 162 lapseni. Valla lasteaia 60 kohta on pidevalt täidetud, 20-30 last on järjekorras, umbes 10-ne lapse vanemad leiavad võimaluse viia laps teise omavalitsuse lasteaeda. Samuti on valla elanike keskmine vanus maakonna keskmisest madalam, mis viitab sellele, Siiani on olnud probleemiks kvaliteetse lasteaia teenuse kättesaadavus vallas korraliku lasteaiahoone puudumise tõttu.

Praegused lasteaia ruumid asuvad Lasval korterelamus, Kääpal Sotsiaalkeskuse vasakpoolses tiivas teisel korrusel ning Kääpa koolimaja esimese korruse paremas tiivas. Lasva lasterühma kasutuses on kaks korterit, Kääpal sotsiaalkeskuse majas on lasterühmal kaks tuba ning koolimajas asuvas rühmas lasterühma tarbeks on kohandatud klassiruum.

Pikakannu külas tegutseb MTÜ Pikakannu Kooli areng, mis pakub lastehoiuteenust maksimaalselt kümnele lapsele. Lastehoiuteenusele saab paigutada hetkel lasteaia järjekorras viibivaid lapsi ja erivajadustega lapsi. Selleks on vallavolikogu poolt kehtestatud vastav toetuse määramise kord.

Joonis 3. Lasteaialaste ja rühmade arv.

Tabel 3. Lasteaia ametikohad.

AASTA	JUHATAJA /DIREKTOR	ÕPETAJA	ÕPETAJA ABI	LOGO-PEED	MUUSIKA ÕPETAJA	KORIS-TAJA	KÜTJA	KOKKU KOHTI	MÄRKUSED
2003	1	3	2		0.25		0.5	6.75	
2004	1	3	2		0.25		0.5	6.75	
2005	1	4	2	0.5	0.25		0.5	8.25	
2006	1	5	3	0.5	0.375	0.5	0.5	10.88	täidetud 0,125 muusika; 0 logopeed

2007	1	5	3	0.5	0.375	0.5	0.5	10.88	täidetud 0,125 muusika; logopeed 0
2008	1	5	3	0.5	0.375	0.5	0.5	10.88	
2009	1	5	3	0.5	0.375	0.5	0.5	10.88	
2010/ 2011 õ.a. algul	1	5	3	0.5	0.375	0.5	0.5	10.88	

Tabel 4. Lasteaia SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - uuendustele avatud kvalifitseeritud pedagoogid - küsitlusest selgunud lastevanemate rahulolu lasteaia personali ja lasteaia toimivate üritustega - suurest sündivusest tingitud lasteaia kohtade vajadus - aktiivsed ja koostöövalmid lapsevanemad - hea koostöö valla sotsiaaltöötajate ja perearstikeskusega, teiste valla allasutustega ja vallavalitsuse personaliga - vaikne ja rahulik looduslik keskkond - olemas õuesõppe võimalused 	<ul style="list-style-type: none"> - rühmad asuvad üksteisest eraldi - ruumipuudus rühmades - õueala väike ja vähe võimalusi pakkuv - õueala vahendid ja õueala ümbritsev aed Lasva rühmas on amortiseerunud - lasteaed ei mahuta piisavalt soovijaid - Lasva lasteaiaühma ruume ja õueala pole võimalik laiendada, kuna ruumid paiknevad kortermajas - Kolme eraldipaikneva rühma haldamine on kulukas
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - uus, tervisekaitse nõuetele vastav ja laste arengut soodustav lasteaed Lasva külla - Kääpa lasteaiaühmale uute ruumide leidmine või olemasolevate laiendamine ja tänapäeva nõuetele vastavusse viimine - uue lasteaia valmimiseni tagada lastele ohutu keskkond olemasolevate õuevahendite ja ruumide näol 	<ul style="list-style-type: none"> - ei leita finantsvahendeid uute hoonete ehitamiseks - lasteaia kohtade puudumine tingib perekondade Lasva vallast väljarändamise - Lasva valda ei lisandu noori perekondi

3.1.2. Üldharidus, huviharidus ja vabaharidus

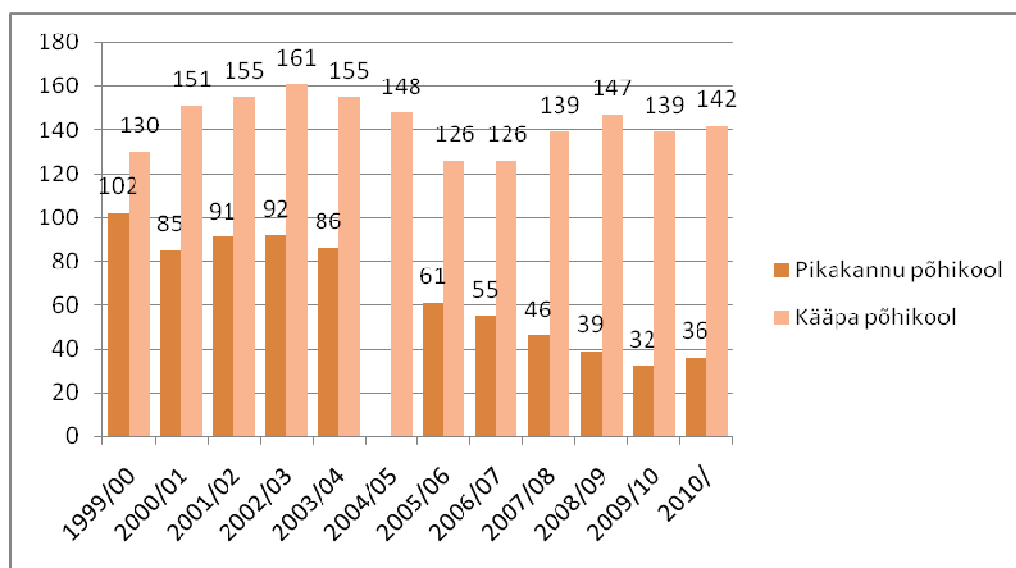
Lasva vallas on kaks põhikooli - Kääpa ja Pikakannu.

Pikakannul on haridust antud alates 1870.aastast, praeguses hoones alates 1939 aastast. Maja üldine seisukord on hea (1999 vahetatud katus, 2004 vahetatud aknad). Koolis õpib 01.09.2011.a seisuga 28 last, nendest Lasva valla elanike registris 24 last.

Kääpal hakati lapsi õpetama aastal 1835. Täna töötab Kääpa Põhikool 2002. aastal renoveeritud ja laiendatud koolihoones. Koolis asub ka valla spordisaal. Kääpa Põhikoolis õpib 01.09.2011.a. seisuga 132 last, nendest Lasva valla elanike registris on 116 last.

Üldkeskharidus, rakenduskõrgharidus ja huviharidus on kättesaadavad naaberomavalitsustes: näiteks Võru linnas, Võru vallas, Vastseliina vallas.

Vallas tegutseb MTÜ Lasva Käsitööselts, mis korraldab täiskasvanute vabahariduslikke koolitusi.

Joonis 4. Kooliõpilaste arv Lasva valla põhikoolides.

Lasva valla koolide riigieelarvest rahastatavad pedagoogilised ametikohad jaotuvad järgnevalt: Kääpa põhikoolis on 1,5 juhi (direktor, õppealajuhataja) ametikohta ja 14,3 pedagoogi kohta; Pikakannu põhikoolis on 0,5 juhi ametikohta ja 5,0 pedagoogi kohta. Tabelites 5 ja 6 on ära toodud õppeasutuste ametikohtade koondjaotus.

Tabel 5. Pikakannu põhikooli ametikohad.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Direktor	1	1	1	1	1	1	1
Õpetajad	10	10	10	10	8,2	6,697	6,739
Raamatukogu hoidja	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25	0,25	0,25
Asjaajaja	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25	0,25	0,25
Infojuht	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Kütja	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,0
Vanemkonn	1	1	1	1	1	1	1

Koristaja	2	2	2	2	2	2	1,5
Ringijuht	0,5	0,5	0,5	0,333	0,333	0,35	0,391
Huvijuht	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Pikap.kasvataja	0,9	0,7	0,7	0,666	0,666	0,7	0,777
Aednik	1	1	0,8	0,5	0,5	0,5	-
Majand.juhat.	0,5	0,25	-	-	-	-	-
Õppealajuhataja	0,5	0,5	0,5	0,5	-	-	-

Tabel 6. Kääpa põhikooli ametikohad.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Direktor	1	1	1	1	1	1	1
Õppelajuhataja	1	1	1	1	1	1	1
Õpetajad	12	12,375	13	13	13	13,543	14,02
Majandusjuht	1	1	1	1	1	1	1
Raamatukogu- hoidja	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Koristaja	2,75	2,75	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25
Spordimetoodik	0,75	1	1	1	1	1	1
Majahoidja	1	1	1	1	1	1	1
Infojuht	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,5	0,5
Peakokk	1	1	1	1	1	1	1
Vanemkokk	1	1	1	1	1	1	1
Kokk	1	1	1	1	1	1	1
Köögitööline	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Pikap.kasvataja	0,5	0,5	0,5	0,555	1	0,925	0,925
Ringijuht	1	1	1	1,29	1,37	1,291	1,291
Huvijuht	?	?	?	1	1	1	1

Tabel 7. Kääpa põhikooli SWOT analüüs.

TUGEVUSED	NÕRKUSED	VÕIMALUSED	OHUD
<ul style="list-style-type: none"> - Korralik, renoveeritud koolihoone - Linnalähedus võimaldab õpilastel kasutada linnas paiknevaid huvikoole ja ringe - Kool on kindlustatud kvalifitseeritud ped. kaadriga 	<ul style="list-style-type: none"> - Ajutiselt kooli paigutatud lasteaiarühm ei võimalda klassiruumi kasutada - Kasutuskõlblik staadion puudub - Õpetajatele ei ole anda elamispinda vallas - Ei suuda palgata häid ringijuhte, kuna ei saa 	<ul style="list-style-type: none"> - Lasteaia ruumide probleemi lahendamine - Staadioni rekonstrueerimine - Leida võimalused valla poolt pakkuda elamispindu - Koostöös teiste 	<ul style="list-style-type: none"> - Õpilaste arv väheneb

<ul style="list-style-type: none"> - Toimivad tugisüsteemid õpilastele - Hästi arenenud infotehnoloogia valdkond - Kooli hea maine - Koolil pikaajalised ja laialdased rahvusvahelised suhted - Kaasaegne, nõuetelevastav spordisaal - Hea asukoht ja ühendus maakonnakeskusega 	<ul style="list-style-type: none"> - pakkuda neile piisavat koormust - Linnas paiknevate ringide ja huvikoolide kasutamine on raskendatud kehvasti ühistranspordi ühenduse tõttu 	<ul style="list-style-type: none"> - koolidega palgata vajalikke spetsialiste 	
---	--	--	--

Tabel 8. Pikakannu põhikooli SWOT analüüs.

TUGEVUSED	NÕRKUSED	VÕIMALUSED	OHUD
<ul style="list-style-type: none"> - Turvaline ja ilus keskkond - Väiksem koolipere, tähelepanu ja aega jagub kõigile - Õpetajatel võimalus tegeleda õpilastega individuaalselt - Väliklassi olemasolu 	<ul style="list-style-type: none"> - Kolmesed liitklassid - Ei suuda palgata väga häid ringijuhte ja spetsialiste ning pakkuda neile piisavat koormust - Vähene koostöö valla teise kooliga - Tööõpetuse klassi puudumine - Õpilaste väike arv - Kehv telefoni ja interneti ühendus - Kooli siseruumid vajavad remonti - Kooli spordiväljak on amortiseerunud 	<ul style="list-style-type: none"> - Koolile lisafunktsiooni loomine (õpilaskodu, waldorf, võro keele kallak), mis suurendaks õpilaste arvu - Tööõpetuse klassi väljaheitamine - Koolihoone remont - Koostöös teiste koolidega palgata vajalikke spetsialiste 	<ul style="list-style-type: none"> - Õpilaste arvu jätkuv vähenemine.

3.2. Eesmärgid

- Konkurentsivõimelise, kaasaegse ja kvaliteetse üld-, huvi- ja vabahariduse omandamise võimaluse tagamine.
- Kõigile soovijatele tagada lasteaiakoht ja lasteaiateenuse igakülgne arendamine.

3.3. Ülesanded

- Lasteaia ruumide probleemi lahendamine.
- Kääpa kooli staadioni rekonstrueerimine.
- Valla poolt õpetajatele elamispindade võimaldamine.
- Pikakannu Põhikooli tegevuse lõpetamine 31. augustiks 2012.a.
- Huvi- ja vabahariduse omandamise võimaluste parandamine

3.4. Tegevuskava

Ülesanne	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Lasteaia ruumide probleemi lahendamine	- Lasva külla uue lasteaiahoone ehitamine	2011-13	VV
	- Kääpal asuvale rühmale uute ruumide leidmine ja ehitusprojekti koostamine	2012	VV
	- Lasval paikneva rühma mänguväljaku uuendamine	2012	VV
Kääpa kooli staadioni rekonstrueerimine	- Rekonstrueeritakse Kääpa kooli staadion	2014	VV
Valla poolt õpetajatele elamispindade võimaldamine	- Valla omandis olevate elamispindade kaardistamine ja kasutusvajaduste ümberhindamine	2011	VV
Huvi- ja vabahariduse omandamise võimaluste parandamine	- Toetada huvihariduse omandamist - Koostöös MTÜ' ga vabahariduse omandamise võimaldamine	pidev	VV MTÜ

4. NOORSOOTÖÖ

4.1. Alandmete analüüs

Lasva vallas on üle 500 noore, kes vanuses 7-26. Nendest peaaegu 100 on 13 - 16 aastased põhikooli õpilased.

2009. aasta 30. juulil loodi valla noorteklubi LaVaNo, mis tegutseb MTÜ Kating Noored all ja koondab valla aktiivsemaid noori.

Noorteklubi sai endale 12 asutajaliiget. Nüüdseks on liikmeid 18. Nimi LaVaNo tähendab Lasva Valla Noored ning Lahedalt Vananevad Noored.

Alates 2010 veebruarist on valla igapäevane noorsootöö jagunenud nelja noortetoa vahel. Noortetoad asuvad Lasval, Kääpal, Tsolgos ning Otsal. Alustatud on Kääpa vana koolimaja rekonstrueerimist valla noorsootöö keskuseks.

Koos noorteklubi ja -tubadega tehakse traditsioonilisi üritusi nagu sõbrapäev, tervisealased projektid, kooli vaheaegade sisustamine jne. Suurimad koostööpartnerid on Kääpa ja Pikakannu koolid, Lasva Rahvamaja ning MTÜ Lasva Tervisespordi Selts. Suurimad toetajad on Lasva vald ja Võru Maavalitsus.

Tabel 9. Noorsootöö SWOT analüüs.

TUGEVUSED	NÕRKUSED
<ul style="list-style-type: none"> - Toimiv MTÜ Kating Noored - Noorteklubi LaVaNo - Tegutsevad noortetoad neljas suuremas külas (Lasva, Kääpa, Tsolgo, Otsa) - Motiveeritud noortetöejuhi olemasolu - Koostöövalmidus teiste MTÜdega, seltsingutega ja vallavalitsusega - Ruumide olemasolu (renoveerimisel) Kääpal 	<ul style="list-style-type: none"> - Noorsootöötaja puudumine - Noortetubade juhendajate puudumine - Noorte volikogu puudumine - Koordineerimata noorte kooliväline ringitegevus (info puudus) - Kehv ühistranspordi ühendus - Noortekeskuse hoone rekonstrueerimine pooleli - Noortetoad vajavad remonti ja osati väljaehitamata - Vanemate tagasihoidlik tegevus noorte tegevuse väljaarendamisel
VÕIMALUSED	OHUD
<ul style="list-style-type: none"> - Noorte suur osatähtsus elanikkonnast - Koostöövõimalused teiste huvigruppidega (seltsingud, MTÜd, noorteühendused väljaspool valda) - Toetusprogrammide olemasolu - Piiriäärne alakoostöö projektides naabritega - Hea põhihariduse omandamise võimalus (koolid) - Noortekeskuse hoone rekonstrueerimine - Noortetubade väljaehitamine ja remontimine - Vanematele arendusteabe koolitused, seminarid 	<ul style="list-style-type: none"> - Noorte väljaränne - Kuritegevuse, alkoholismi ja narkomaania levik

4.2. Eesmärgid

- Lasva valla noortel on olemas parimad tingimused arenguks ja koordineeritud tegevus vabaaja sisustamiseks.

4.3. Ülesanded

- Noorsootöö koordineerimine

- Motiveerida aktiivseid noori liidrirolli võtmisel (noortetubade juhendamine)
- Parem info levitamine vallas toimuvast huvitegevusest
- Koostöö Lasva valla kõikide ühingute ja allasutustega noorte tegevuse arendamiseks
- Ühistranspordi vajaduse kaardistamine ja lahenduse leidmine
- Noortekeskuse rekonstrueerimine, noortetubade ruumide väljaehitamine ja remontimine
- Lastevanemate kaasamine noorte arenguprojektide aruteludesse.

4.4. Tegevuskava

Ülesanne	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Noorsootöötaja tööle võtmine	Noorsootöötaja ametikoha loomine või teenuse sisseostmine (delegeerimine)	2011	VV
Motiveerida aktiivseid noori liidrirolli võtmisel (noortetubade juhendamine)	Koolituste korraldamine ja aktiivsete noorte tunnustamine	pidev	MTÜ-d, seltsingud
Koostöö erinevate huvigruppidega	- Noorte huvide kaardistamine; - ringijuhtide leidmine - Koostöö Lasva valla rahvamajadega noortetegevuse parendamiseks	2011 2011 2011	VV, MTÜ-d
Noortekeskuse rekonstrueerimine, noortetubade ruumide väljaehitamine ja remontimine	- Kääpa noortekeskuse hoone rekonstrueerimine - Otsa noortetoa-külakeskuse väljaehitamine - Lasva noortetoa remont	2013 2012 2012	VV, MTÜ

5. KULTUURITÖÖ JA SPORT KOOS AKTIIVSE PUHKUSEGA

5.1. Algandmete analüüs

5.1.1. Kultuuritöö

Lasva valla elanikele on avatud vallaasutused (rahvamajad, koolimajad, raamatukogud koos seal asuvate avalike internetipunktidega) ja mittetulundusühingute ruumid. Lasva vallas on keskne rahvamaja asukohaga Lasval. Tsolgo rahvamaja on antud 2013. aastani rendile MTÜ Tsolgo Arendusühingule. Viimane on kultuuritöö eestvedajaks Tsolgo kandis. Suveperioodi üritused toimuvad Kääpa laululaval, Lasva kõlakojas ja Palo mäel, Tsolgo vabaõhulaval. Kontsertpaigana on kasutust leidnud ka Pindi kirik.

Toimuvad pikaajalise traditsiooniga üritused. Neid viivad läbi valla toetusel seltsid, seltsingud ja Lasva rahvamaja. Alates 1999.a. toimuvad valla laulu -ja tantsupidu Kääpa laululaval, Rahvapidu Kütiorus, Lasva Järvepidu Lasva järve ääres, Palo Turniir Lasva parkmetsas. Hilisema üritusena on liitunud Lasva järve Tulemuusika, Tsolgo Külateatrite päev ja Tsolgo Pikkjärve veepidu.

Üritustest korraldatakse rahvamajas perepäevi, näitusi, kodukandipäevi, eakate ühisüritusi kevadel ja jõulude ajal, noortediskosid ja rahvakalendri tähtpäevadega seonduvaid üritusi.

Vallas tegutseb 3 raamatukogu ja üks raamatukogu laenutuspunkt. Nii Kääpa kui ka Pikakannu koolides on oma raamatukogu. Kõikides raamatukogudes on loodud interneti püsiühendused.

Noortele on vajalikud organiseeritud ja tunnustatud koosviibimiskohad ning need asuvad igas küladegrupi piirkonnas. Käivitunud on noortetoad Tsolgos, Kääpal, Lasval, Otsal (MTÜ „Kating Noored“ eestvedamisel). Planeeritud on noortekeskuse loomine Kääpa külla. Noorte tervistava puhkuse valdkonnas on eestvõtjateks koolid, MTÜ Lasva Käsitööselts, MTÜ Lasva Tervisespordi Selts ja MTÜ Kating Noored.

Lasva Vallavolikogu 26.03.2010 määrusega nr 13 on kinnitatud „Lasva valla eelarvest kultuuri, vabaaja ja spordi toetuseks rahaliste vahendite taotlemise kord“, millega on antud füüsilistele isikutele, mittetulundusühingutele, spordiklubidele ja seltsingutele ning külaliikumisege tegelevatele ühendustele võimalus taotleda valla eelarvest toetust kultuuri, vabaaja ja spordi tegevusteks.

Tabel 10. Kultuuri ja vabaaja SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - Tegutsevad rahvamajad (Tsolgo, Lasva), raamatukogud (Otsa, Lasva, Tsolgo, Kääpa), seltsimajad (Tsolgo, Pikakannu, Lasva) - Vabaõhulavad (Kääpa, Kütioru tsõõriplats, Tsolgo, Lasva) - Veetorni galerii - Tegutsevad MTÜ' d ja seltsingud (korraldavad üritusi) - Vald toetab ürituste korraldamist	<ul style="list-style-type: none"> - vähene info kättesaadavus - ühtse ürituste kalendri puudumine - Ühistranspordi ühendus kehv (sh vallasisene) - Lasva vabaõhuväljaku vähene kasutusvõimalus (amortiseerunud ja lõkke tegemise keeld) - Otsal, Kääpal, Tsolgos puuduvad väljaehitatud supluskohad - Puudub liuväli

<ul style="list-style-type: none"> - Avalikud internetipunktid (Lasva, Otsa, Tsolgo, Kääpa) - Väljakujunenud traditsioonilised üritused - Linnalähedus (kultuuri- ja vabaaja teenuste lähedus) - Valla lehe ilmumine - Vald toetab huvitegevust ja -haridust - Kütioru terviserada, Kurepalo terviserada, Paidra matkarada - Vallas tegutsevad huviringid 	<ul style="list-style-type: none"> - Lasval puudub korvpalliplats - Kergliiklustee puudumine - Lasval puudub ühiskasutatav saun - Otsal puudub külaplats ja mänguväljak - Kääpa laululaval puuduvad käimlad - Lauga, Kääpa ja Lasva terviserajad hooldamata - Tsolgo rahvamaja juures puudub parkla - Otsal väljaehitamata külaseltsi ruum (külaselts-noortetuba) - Tsolgo külamaja küttesüsteem vajab remonti - Tsolgos puudub mänguväljak - Lasva rahvamaja vajab rekonstrueerimist - Lasva Käsitööseltsimaja vajab rekonstrueerimist (küttesüsteem, katus) - Muuseumitubade puudumine - kohapealsete huviringide vähesus
<p>Võimalused</p>	<p>Ohud</p>
<ul style="list-style-type: none"> - info levitamise arendamine - ühtse ürituste kalendri koostamine igal aastal (spordiüritused, kultuuriüritused, huviringid jne) - ühistranspordi vajaduste kaardistamine ja tihendamine vastavalt vajadustele - Lasva vabaõhuväljaku renoveerimine - Supluskohtade väljaehitamine Otsale, Kääpale, Tsolgosse, Noodasjärve äärde ja laiendada Lasva randa - Rajada liuväli - Lasvale korvpalliplatsi rajamine - Kergliiklusteede rajamine - Koostöös MTÜ' ga rajada Lasvale ühiskasutatav saun - Koostöös MTÜ' ga rajada Otsale külaplats ja laste mänguväljak - Rajada Kääpa laululavale käimlad - Korraldada Lauga, Kääpa ja Lasva terviseradade hooldamine - Koostöös MTÜ' ga rajada Tsolgo rahvamaja juurde parkla - Otsal välja ehitada külaseltsi ruum (külaselts-noortetuba) - Rekonstrueerida Tsolgo külamaja küttesüsteem - Rekonstrueerida Lasva rahvamaja 	<ul style="list-style-type: none"> - kultuuriobjektid võivad jääda kasutuseta - ei suudeta hallata kõiki kultuuriobjekte - seltsingud ja MTÜ' d ei ole jätkusuutlikud - olemasolevad eestvedajad väsivad ära - ei leidu uusi eestvedajaid - tegutsevad huviringid lõpetavad tegevuse

<ul style="list-style-type: none"> - Lasva Käsitööseltsimaja ühendada Lasva rahvamaja küttesüsteemiga ja vahetada katus - Rajada Tsołgosse mänguväljak - Huviringide tegevuse toetamine - Traditsiooniliste ülevallaliste ürituste jätkamine - Muuseumitubade rajamine - Valla poolt organiseerida vähemalt üks huviring aastas 	
---	--

5.1.2. Sport

Vallas paiknevad järgmised spordiobjektid:

- Kääpa kooli staadion koos pallimängu platsidega. Staadion vajab rekonstrueerimist.
- Kääpa kooli täismõõtudes spordisaal.
- Tsołgo külamajas paiknev jõusaal.
- Võrkpalliplatsid (välised): Tsołgos, Kääpal, Lasval (3 platsi), Otsal, Pindis.
- Lasva järve supluskoht.
- Matka-, ja terviserajad: Kütioru, Paidra, Lauga, Kurepalo.
- Talviti rajatakse võimalusel suusarajad Kääpale, Pikakannule ja Kurepalo terviserajale.
- Talviti rajatakse võimalusel liuväljad Kääpale, Pikakannule ja Lasva järvele.
- Virve talu ratsaspordikeskus
- Antsumäe spordiklubi Hinsu krossirada

Tabel 11. Spordi SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - vallas on sporditegevust arendavad MTÜ'd (Tervisekäijate seltsing, Lasva Tervisespordi Selts) - Kääpa kooli võimla - Võrkpalliväljakud suuremates küldes - aktiivselt tegutsevad võrkpallivõistkonnad - regulaarselt toimuvad tervisespordiüritused (eestvedaja olemasolu) - jõusaalid (Kääpa koolimajas, Tsołgos) - tervisespordiks head looduslikud tingimused - Lähedal mitmekesised sportimisvõimalused (Haanja suusarajad, Väimela ujula jne) - Vallas korraldatud mitmeid rahvusvahelise kooslusega võistlusi (orienteerumine, ratsutamine) 	<ul style="list-style-type: none"> - info levitamine ja kättesaadavus kehv - spordiobjektid valgustamata - puudub staadion - ühistranspordi ühendus kehv (linnas trennis käimine raskendatud) - vähe valla poolt korraldatud spordiüritusi
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - valla poolt korraldada rahvaspordivõistlusi - info kättesaadavuse parandamine 	<ul style="list-style-type: none"> - inimeste passiivsus suureneb

<ul style="list-style-type: none"> - spordiobjektide valgustamine - Kääpa staadioni rekonstrueerimine - Ühistranspordi parandamine - Koostöö klubide ja spordikorraldajatega valda võistluste ja ürituste ligitõmbamiseks - Aktiivsete sportlaste tunnustamine ja toetamine 	
--	--

5.2. Eesmärk

- Läbi kultuuri-, ja sporditegevuse mitmekesistamise pakkuda vallakodanikele aktiivse vabaaja veetmise võimalusi.
- Väärtustada kultuuri, traditsioone ja tervislikke eluviise.

5.3. Ülesanded

- Sportimisvõimaluste parandamine ja mitmekesistamine.
- Kultuuri- ja vabaajategevuste mitmekesistamine.
- Info levitamise arendamine.
- Ühistranspordi parandamine.

5.4. Tegevuskava

Ülesanded	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Sportimisvõimaluste parandamine ja mitmekesistamine	<ul style="list-style-type: none"> - Supluskohtade väljaehitamine: Otsale, Kääpale, Tsołgosse, Noodasjärve äärde, laiendada Lasva randa - Rajada liuväli - Lasvale korvpalliplatsi rajamine - Korraldada Lauga, Kääpa ja Lasva terviseradade hooldamine - spordiobjektide valgustamine - Kääpa staadioni rekonstrueerimine - Rahvaspordivõistluste korraldamine 	2013 Iga-aastane 2014 Pidev tegevus 2013 2014 Pidev tegevus	VV, MTÜ'd
Kultuuri- ja vabaajategevuste mitmekesistamine	<ul style="list-style-type: none"> - Lasva vabaõhuväljaku (parkmetsa) detailplaneeringu 	2012	

	<ul style="list-style-type: none"> koostamine - Lasva vabaõhuväljaku väljaehitamine 2013 - Rajada Lasvale ühiskasutatav saun 2016 - Rajada Otsale ja Kääpale külaplats 2014 - Rajada laste mänguväljakud Otsale, Tsolgosse, Sookülla ja Kääpale 2014 - Rajada Kääpa laululavale käimlad ja remontida laululava 2014 - Rajada Tsolgo rahvamaja juurde parkla 2015 - Otsal välja ehitada külaseltsi ruum (külaselts-noortetuba) 2012 - Rekonstrueerida Tsolgo külamaja küttesüsteem 2014 - Rekonstrueerida Lasva rahvamaja ja suurendada energiasäästlikkust 2014 - Lasva Käsitöseltsimaja ühendada Lasva rahvamaja küttesüsteemiga ja vahetada katus 2014 - Huviringide tegevuse toetamine Pidev tegevus - Traditsiooniliste ülevallaliste ürituste jätkamine Pidev - Organiseerida vähemalt üks huviring aastas Pidev - Muuseumitubade rajamine 2013 		<p>MTÜ</p> <p>MTÜ</p> <p>MTÜ</p> <p>MTÜ</p> <p>MTÜ ja VV</p> <p>MTÜ</p>
Info levitamise arendamine	<ul style="list-style-type: none"> - valla lehe otsepostitus - kodulehe parandamine - infotahvlite korrastamine ja uute paigaldamine - koostada aastane ürituste kalender (spordi-, kultuuri-, vabaajajärgitused jne.) 	<p>Pidev</p> <p>Pidev</p> <p>Pidev</p> <p>Pidev</p>	<p>VV</p>

6. SOTSIAALHOOLEKANNE JA OLULISED SOTSIAALPROBLEEMID

6.1. Algandmete analüüs

Sotsiaalhoolekanne on valla kodanikele tagatud läbi aastate jooksul ülesehitatud ja järjepidevalt areneva hoolekande süsteemi, mis toetub tugevatele traditsioonidele (üritused kodanike väärtustamiseks).

Tööd juhivad kõrgharidusega ja pikaajalise töökogemusega inimesed: osakonna juhataja ja sotsiaaltöõspetsialist. Nende kasutada on töö paremaks korraldamiseks ja teenuste osutamiseks sõiduauto. Koduhooldusteenuseid osutavad avahooldustöötajad ja lepingulised töötajad. Lastega seotud probleemide lahendamiseks on moodustatud laste hoolekande komisjon ning tegevust toetab hea side koolidega. Osakonnale allub Kääpa Sotsiaalkeskus iseseisva hoolekandeametuseks, kus on loodud võimalused ka puuetega inimeste tarbeks (s.h. ratastooliga liikumiseks).

Süsteem toimib tänu vallavalitsuse ja vallavolikogu mõistvale ja toetavale suhtumisele ning hästitoimivale maakonnasisesele sotsiaalvõrgustikule.

Kliendigrupid

Kliendigruppe iseloomustavad järgmised näitajad (seisuga 31.05.2010):

Tabel 12. Kliendigruppidesse kuuluvate inimeste arv.

Eakad (65+)	296
Puudega inimesed	369
Individuaalhooldusel	61
Avahooldusel	13
Hooldekodus Kääpal	14 (kokku 25 - teistest OV-dest 11)
Mujal hooldekodus	2
Erihooldusteenusel	2

Lasva valla töötute arv on 2010.aastal vähenenud. Kui jaanuari kuus oli vallas 111 registreeritud töötut, siis mai kuus oli töötute arv vähenenud 90-nele (Tabel 13).

Tabel 13. Registreeritud töötud 2010. aastal.

	Jaan	Veebr	Märts	Aprill	Mai
Töötute arv	111	111	104	102	90

Valla töötutest 42% on naised ja 58% mehed (Tabel 14). Kõige rohkem on töötuid 25-54 aastaste meeste seas.

Tabel 14. Töötud soolis-vanuselise jaotuse järgi seisuga (31. 05. 10).

	16 - 24	25 - 54	55 +	Kokku
Naised	11	24	3	38
Mehed	8	35	9	52
Kokku	19	59	12	90

Tabel 15. Töötud (seisuga 31.05.10) haridustaseme järgi.

Algharidus	4
Põhiharidus	25
Põhiharidus kutseharidusega	3
Kutsekeskharidus põhikoolibaasil	15
Üldkeskharidus	20
Kutsekeskharidus keskkoolibaasil	8
Keskeriharidus	3
Kutsekõrgharidus	3
Bakalaureuseõpe	7
Magistriõpe	2
Kokku	90

Tabel 16. Vanemliku hoolitsuseta ja erivajadustega laste arv. Hooldajate arv.

Eestkostel	3
Pereknas hooldamisel	8 (neist 7 last väljaspool valda)
Asenduskoduteenusel	5
Puudega lapsed	20
Puudega laste hooldajaid	6
Erivajadustega lapsed/ noored teistes haridusasutustes põhihariduse omandamiseks	7

Klientide toimetuleku soodustamiseks makstavad toetused :

Tabel 17. Toimetulekutoetus (EEK).

TT piir	750		900		1000		1000	
Eraldis	621 000		348 000		264 000		148 516	
	2006		2007		2008		2009	
	Saajad	Summa	Saajad	Summa	Saajad	Summa	Saajad	Summa
Kokku	348	341932	275	324083	191	235573	339	439934

Tabel 18. Hooldajatoetus (EEK).

	2006		2007		2008		2009	
	Saajad	Summa	Saajad	Summa	Saajad	Summa	Saajad	Summa
Kokku	808	320553	905	350729	846	333995	787	311348

Lasva valla pakutavad muud sotsiaaltoetused:

Riigieelarvest makstavad täiendavad sotsiaaltoetused – makstakse toimetulekutoetuste vahendite piisavuse korral ja on põhiliselt ette nähtud paljulapselistele peredele, puuetega inimestele, üksielavatele eakatele jt riskigruppidele;

Kohaliku omavalitsuse eelarvest makstavad sotsiaaltoetused – makstakse isiku taotluse alusel tervise ja eluasemega seotud kulude kompenseerimiseks, laste koolitoiduraha, töövihikute ja teiste õppimisega seotud kulude katmiseks ja muudel erakorralistel juhtudel. Samuti antakse toetust sünni ja surma puhul, koolitee alustamise ja kooli lõpetamisega seoses.

Klientide toimetulekut toetavad SOTSIAALTEENUSED (vt LISA 2)

Valla sotsiaalsüsteemi tugevuseks on juba täna rohkelt toimivaid sotsiaalteenuseid, mis toetavad klientide toimetulekut, ning valmisolek uusi teenuseid arendada. Teenused jagunevad valla poolt pakutavateks ja sisseostetavateks teenusteks:

- Valla poolt pakutavad teenused:
  - Sotsiaalnõustamine
  - Lapsehoiuteenus
  - Koduteenused
  - Eluasemeteenus
  - Hooldamine hoolekandeesutuses
  - Kohandatud eluruumi teenus
  - Tugiisiku teenus
  - Sotsiaaltransporditeenus

- Sisseostetavad teenused:
  - Perekonnas hooldamise teenus
  - Asenduskoduteenus
  - Võlanõustamisteenus
  - Perelepitusteenus
  - Varjupaigateenus
  - Turvakoduteenus

Tabel 19. Lasva valla sotsiaalvaldkonna SWOT analüüs.

Tugevad küljed	Nõrgad küljed
<ul style="list-style-type: none"> - Hoolekanne valla kodanikele on tagatud - Ülesehitatud süsteemi järjepidevus - Tugevad traditsioonid - Erialase ettevalmistusega töötajad - Rohkelt toimivaid teenuseid ja valmisolek uusi teenuseid arendada - Sotsiaalkeskuse olemasolu - Sotsiaaltöötajate käsutuses on sõiduauto - Vallavalitsuse ja –volikogu mõistev suhtumine 	<ul style="list-style-type: none"> - Suhteliselt suur töötus - Kohapeal puuduvad koolitused töötutele - Palju puudega inimesi (21%) - Puuetega inimestel halb juurdepääs üldkasutatavatesse hoonetesse (puuduvad trepikäsipuud, helkurribad trepiastmetel jmt) - Ebapiisav teavitamine sotsiaalteenustest ja –toetustest - Ebapiisav vallasisene transport nii tervishoiu- kui ka sotsiaalteenuste paremaks kättesaamiseks - Sotsiaalkeskus pakub vähe teenuseid - Hooldekodus vähe ruumi - Toiduvedu kooli sööklast on ebaratsionaalne - Kohapeal puudub võimalus kriisipaigutuseks - Sotsiaaleluruumides palju üürivõlglast - Puuduvad riskirühmade tugigrupid - Ebapiisav tähelepanu ennetustööle - Ametnike ja elanikkonna vähene teadlikkus narkomaaniast - Ebapiisav oma tegevuse analüüs (nii finantsiline kui sisuline) - Vähene töötajate motiveerimine ja väärtustamine
Võimalused	Ohud

<ul style="list-style-type: none"> - STAR võimaldab luua vajaduste-põhise isikute andmebaasi - Maakonnasisene koostöö teenuste osutamisel - Sissetöötatud maakonnasisene sotsiaalvõrgustik - EL projektid - Maakonnasisesed ühisprojektid - Nõustamisteenuste olemasolu maakonnas - MTÜd pakuvad sotsiaalteenuseid (tasuta ruumide kasutamine seotud riskirühmade toetamisega) - Noortekeskuste vabatahtlikud abistavad eakaid - Teenuste saamise kriteeriumid paindlikud - Teenused parandavad toimetulekuvõimet - Elanike vastutus kasvab - Vabariiklikud ja maakondlikud ennetuskampaniad 	<ul style="list-style-type: none"> - Rahvastiku vähenemine ja vananemine hajaasustuses - Seadusemuudatused (nt hooldekodu personal, kohustuslikud teenused jne) - Tervishoiu- ja sotsiaaltöötajate koormuse suurenemine riigipoolsete funktsioonide üleandmisel - Projektirahade vähenemine - Euro kasutuselevõtt tekitab majanduslikke probleeme - Poliitiline „ärategemine” - Linna lähedusega toob kaasa narkootikumide leviku ja muude negatiiv-sete mõjude suurenemise (uued riskirühmad)
--	---

6.2. Eesmärgid

- Riskirühmadele olemasolevate teenuste arendamine ja uute loomine.
- Sotsiaalhoolekandevalase info levitamine.

6.3. Ülesanded

- töötute arvu vähendamine
- tagada erivajadustega inimestele võrdsed võimalused avalikele teenustele juurdepääsuks
- pakkuda erivajadustega inimestele, lastega peredele erinevaid teenuseid
- lastele ja peredele turvakodu teenuse pakkumine
- üürivõlgnike arvu vähendamine
- abivajajate toimetuleku oskuste suurendamine
- informatsiooni avalikustamine sotsiaalteenuste ja toetuste kohta
- Kääpa sotsiaalkeskuses pakutavate teenuste laiendamine
- Kääpa sotsiaalkeskuse kohtade arvu suurendamine
- muuta Kääpa sotsiaalkeskus energiasäästlikuks
- Kääpa sotsiaalkeskuse toitlustuse ümberkorraldamine

6.4. Tegevuskava

Ülesanne	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Sotsiaalkeskuse toitlustuse ümberkorraldamine	Kääpa Sotsiaalkeskuse jaoks köögi rajamine keldrikorrusele	Projekt 2012	VV
Kääpa Sotsiaalkeskus pakub vähe teenuseid nii majasiseselt kui ka väljapoole	<ul style="list-style-type: none"> - On koostatud Kääpa Sotsiaalkeskuse arengukava, mis kajastab ka teenuste pakkumise laiendamist - On loodud päevahoiuteenus eakatele ja puudega isikutele 	<ul style="list-style-type: none"> - Arengukava aastaks 2011 - Teenuste pakkumine pidevalt 2012 	<ul style="list-style-type: none"> - Sotsiaalkeskuse juhataja ja hoolekogu - Sotsiaalkeskuse juhataja
Sotsiaaleluruumi teenusel olijate kasvavad võlad	<ul style="list-style-type: none"> - Üürivõlgnike ümbersuunamine öömaja teenusele - Teenuse osutamise kord - Ruumi sisustamine Otsa sotsiaalajas 	<ul style="list-style-type: none"> - 2011 - 2011 - 2011 	<ul style="list-style-type: none"> - VV - VV - VV
Töötutest abivajajate suur hulk	Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse abil suurendada hõivatust – koolitused tööharjutus tööpraktika osalemine maakondlikes projektides	Pidev	VV ja allasutused, MTÜdele tingimuslik (rendilepingu koostamisel)

Erivajadustega inimestel pole võrdseid võimalusi avalikele teenustele juurdepääsemiseks	<ul style="list-style-type: none"> - statsionaarsed või teisaldatavad kaldteed ühiskondlikele hoonetele - Paigaldada treppidele käsipuud ja värviga markeerida astmed - toetada vaimupuudega inimeste tugikeskuse MEIELA loomist 	<ul style="list-style-type: none"> - Pidev - 2012 - Pidev 	<ul style="list-style-type: none"> - VV - VV - koostöös MTÜga
Vähesed võimalused teenuse pakkumise osas erivajadustega inimestele ja lastega peredele	<p>Tugiteenuste süsteemi väljatöötamine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - teenuste osutamise või teenusele suunamise kord; - inimressursi leidmine teenuse pakkumiseks; - tugiteenuste pakujate koolitamine. 	<ul style="list-style-type: none"> 2011 -pidev pidev 	<ul style="list-style-type: none"> VV VV ja kogukond VV ja koolitajad
Puudub võimalus kriisilukorda sattunud laste ja perede paigutamiseks	<ul style="list-style-type: none"> - Teenust ostetakse sisse - Luuakse turvatoad koos Kääpa Sotsiaalkeskuse laiendamisega 	<ul style="list-style-type: none"> - Vastavalt vajadusele - 2015 	<ul style="list-style-type: none"> - VV - VV
Abivajajate vähesed toimetulekuoskused ning abivajaja isiku ja pere vähene vastutus oma toimetuleku eest	<ul style="list-style-type: none"> - Preventiivne töö - Tugiteenused - Tugi- ja eneseabigrupid 	<ul style="list-style-type: none"> - Pidev - Pidev - Pidev 	<ul style="list-style-type: none"> - VV - VV - KOV ja MTÜ
Ebapiisav informatsiooni avalikustamine sotsiaalteenuste ja toetuste kohta	<p>Kordade avalikustamine koos taotluse blanketiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> - valla ajalehes seeriana; - valla kodulehel; - eraldi infolehtede ja voldikutena; - piirkondlikud kodanikega kohtumised. 	<ul style="list-style-type: none"> Pidev 	<ul style="list-style-type: none"> VV ja teenuse pakujad
Kääpa Sotsiaalkeskuses	Sotsiaalkeskuse	2012 projekti	VV

on vaja lisakohti voodihaigetele ja dementsetele klientidele	laiendamine juurdeehituse abil	koostamine 2015 valmib juureehitus	VV
Käapa Sotsiaalkeskuses on lõpetamata energiasäästu programm ja tualettruumide renoveerimine	- Välisseinte soojustamine - Tehnosüsteemide renoveerimine	- 2012 - 2012	- VV - VV

7. TERVISHOID JA ARSTIABI

7.1. Algandmete analüüs

Tervishoiualast tööd vallas koordineerib perearst, tehes koostööd vallavalitsusega. Esimese etapi arstiabi korraldab Lasva perearst Katrin Mölder, kelle nimistus on linnalähedusele vaatamata ca 1200 inimest. Perearstide vaheldumise tagajärjel nimistu oluliselt ei vähenenud, mis näitab kohaliku tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkust, mille järjepidevuse kandjaks on pereõde. Erialase teise etapi arstiabi saamiseks suunab perearst haige erialaarstide konsultatsioonidele. Ravikindlustusega hõlmamata inimeste esmast arstiabi korraldab perearst koostöös vallavalitsusega. Erialaarstide juurde suunab perearst, kooskõlastades otsuse sotsiaalosakonnaga, kes väljastab garantiikirja teenuse eest tasumiseks.

Vallavalitsuse juurde on moodustatud tervisenõukogu, mille ülesandeks on terviseedenduse koordineerimine ja tervishoiu sidumine keskkonna ning kogukonnaga. Tervisenõukogu teeb koostööd perearstikeskuse ja kolmanda sektoriga. Tervisenõukogu eesmärke toetavad looduslikud võimalused tervislikke eluviise harrastada ja tervisespordiga tegelevate organisatsioonide olemasolu.

Tabel 20. Tervishoiu ja arstiabi SWOT analüüs.

Tugevad küljed	Nõrgad küljed
<ul style="list-style-type: none"> - Perearstikeskuse olemasolu - Jätkusuutlik tervishoiusüsteem - Tervisenõukogu olemasolu - Looduslikud võimalused tervislikke eluviise harrastada - Tervisespordiga tegelev MTÜ ja seltsing 	<ul style="list-style-type: none"> - Perearstikeskuses vähe ruumi, et pakkuda rohkem teenuseid - Kohapeal pole apteegiteenust - Tervise edendamises puudub süsteem - Vähe tervise edenduslikke koolitusi - Tervist mittetoetavad eluviisid (ebatervislik toit, alkohol, tubakas) - Vaimsele tervisele pööratakse vähe tähelepanu
<ul style="list-style-type: none"> - Võimalused 	<ul style="list-style-type: none"> - Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - Tervishoiuteenuste kättesaadavus ka Võru linnast 	<ul style="list-style-type: none"> - Rahvastiku vähenemine ja vananemine hajaasustuses - Seadusemuudatused (nt hooldekodu personal, kohustuslikud teenused jne) - Tervishoiu- ja sotsiaaltöötajate koormuse suurenemine riigipoolsete funktsioonide üleandmisel - Projektirahade vähenemine - Kursimuutus Euro kasutuselevõtuga tekitab majanduslikke probleeme - Poliitiline „ärategemine” - Linna lähedusega toob kaasa narkootikumide leviku ja muude negatiiv-sete mõjude suurenemise (uued riskirühmad)

7.2. Eesmärgid

- Luua võimalused erinevate terviseteeuste arendamiseks.
- Lasva valla terviseedenduse kontseptsiooni väljaarendamine.
- Inimsõbraliku ja turvalise elukeskkonna tagamine.

7.3. Ülesanded

- Perearstiteenuse arendamiseks võimaluste loomine
- Perearstiteenuse kättesaadavuse parandamine
- Koordineerida spordi ja terviseedenduse valdkonna tegevusi
- Terviseedendusliku liikumise edendamine ja võimaluste loomine
- Tervislike eluviiside propageerimine
- Ohtlike kohtade kaardistamine, tähistamine ja likvideerimine

7.4. Tegevuskava

Ülesanded	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Perearstikeskusel puuduvad sobilikud ruumid ning võimalused erinevate teenuste pakkumiseks	<ul style="list-style-type: none"> - Leida vallast sobivad ruumid - Rakendada täiendavaid terviseteeuseid - Läbirääkimised apteegiteenuse pakkujaga	<ul style="list-style-type: none"> - 2015 - Pidevalt vastavalt seadusandlusele ja rahalistele võimalustele - 2015	<ul style="list-style-type: none"> - VV koostöös perearstiga - Perearst - Perearst, VV
Arstiabi kättesaadavus on halb	Täiendav rahvaküsitlus perearstiteenuse kohta	<ul style="list-style-type: none"> - 2011	Perearstikeskus koostöös volikogu sotsiaalkomisjoniga
Puudub koordineeritud ja süsteemne spordi ja terviseedenduse valdkonna asjaajamine	<ul style="list-style-type: none"> - Koostada terviseprofiil ja tegevuskava - Ürituste kalendri koostamine	<ul style="list-style-type: none"> - 2011 - Iga-aastane	<ul style="list-style-type: none"> - Kultuuri- ja hariduskomisjon vastutab, teostus MTÜdel; tervisenõukogu annab nõu

Terviseedenduslik liikumine on vähe arenenud	<ul style="list-style-type: none"> - Tervise- ja matkaradade korrashoid - Ülevallaliste spordiürituste korraldamine (külad, ettevõtted) - Osalejate motiveerimine 	<ul style="list-style-type: none"> - Pidev - Iga-aastane - 2011 süsteemi väljatöötamine, teostamine pidev 	<ul style="list-style-type: none"> - VV ja MTÜ - Kultuuri- ja hariduskomisjon koostab ürituste kalendri; VV ja MTÜ viivad ellu - VV
Elanikkonna vähene haigus-teadlikkus ja ebapiisav huvi tervislike eluviiside vastu	Tervisenõukogu tegevuse aktiveerimine	Pidev	Tervisenõukogu esimees
Ümbritsevas keskkonnas on inimeste tervisele ja elule ohtlike kohti	Ohtlike kohtade kaardistamine, nende tähelepanu juhtimine ja ohtlike kohtade likvideerimine	Pidev	Tervisenõukogu; VV

8. TURVALISUS JA KORRAKAITSE

8.1. Algandmete analüüs

Lasva vallas nõustab kodanikke politsei konstaabel, kes võtab inimesi vastu ühel korral nädalas rahvamajas paiknevas kontoris.

Hädaabiteenused on kättesaadavad Võru linnas. Vallas tegutseb vabatahtlik päästekomando.

Mõningates külates toimib omaalgatuslik naabrivalve.

Tabel 21. Turvalisuse ja korrakaitse SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - Kääpa kooli territoorium on valgustatud ja videovalvega - Konstaablil on kindel vastuvõtuaeg - Mõningates külates toimib omaalgatuslik naabrivalve - Vallal on päästekomando ja vastavalt koolitatud meeskond - Hädaabiteenused on tänu linnalähedusele paremini kättesaadav - Kääpal, Lasval, Otsal ja Tsolgos on tänavavalgustus	<ul style="list-style-type: none"> - Vähene politseipatrull töövälisel ajal - Olemasolev tänavavalgustus lülitatakse kell 12 öösel välja (probleemiks ürituste ajal) - Abipolitseinikke pole - Ametlikku naabrivalvet pole - Vargused ja avastamata varavastased kuriteod - Vandalism (noortepoolne) - Lasva külas ja Otsa külas puudub ametlikult tähistatud ülekäigurada - Palju liiklusohutlikke sõlmi valla territooriumil - Palju kruuskattega teid (tolm) - Tuletõrje veevõtukohtade vähesus
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - Valvesüsteemide arendamine - Valgustatud alade laiendamine - Ametliku naabrivalve väljaarendamine - Liikluskorralduse parandamine Lasva külas, Otsa külas - Kaardistada liiklusohutlikud sõlmed - Kergliiklusteede arendamine - Teede tolmuwabaks või mustkatte alla viimine - Tuletõrje nõuetekohaste veevõtukohtade rajamine	<ul style="list-style-type: none"> - Vähene huvi ametliku naabrivalve väljaarendamiseks - Liikluskorralduse parandamine võib takerduda maanteeameti tegevusetuse taha

8.2. Eesmärgid

- Turvalise elukeskkonna tagamine ja arendamine.

8.3. Ülesanded

- Tuletõrje veevõtukohtade rajamine.
- Valvesüsteemide arendamine.
- Ametliku naabrivalve aktiveerimine.
- Valgustatud alade laiendamine.
- Teede tolmuwabaks või mustkatte alla viimine.
- Liikluskorralduse parandamine Lasva ja Otsa külas.
- Liiklusohlike sõlmede kaardistamine.

8.4. Tegevuskava

Ülesanded	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Tuletõrje veevõtukohtade rajamine	- Vajaduste ja võimaluste kaardistamine - Otsa, Lasva, Tsolgo ja Kääpa küla tuletõrje veevõtukohtade rajamine	-2011 -2014	- VV - VV
Valvesüsteemide arendamine	- Lasva vallamaja ja rahvamaja videovalve alla viimine - Pikakannu kooli videovalve alla viimine	-2011	- VV
Ametliku naabrivalve aktiveerimine	- Infopäevade korraldamine	-2011	- VV
Valgustatud alade laiendamine	- Lasva, Otsa, Kääpa, Tsolgo, Sooküla, Pikakannu, Pässä külla valgustite paigaldamine	Pidev	- VV
Teede tolmuwabaks või mustkatte alla viimine	- Teehoiukava koostamine - Koostöö maanteeametiga	- 2011 Pidev	- VV - VV ja maanteeamet
Liikluskorralduse parandamine Lasva ja Otsa külas	- Lasva ja Otsa küla ülekäiguraja rajamine - Pindi-Verijärve ja Kääpa-Obinitsa teeristi kiirusepiirang	-2011 -2011	- VV ja maanteeamet - VV ja maanteeamet
Liiklusohlike sõlmede kaardistamine	- Liiklusohlike sõlmede kaardistamine	-2011	- VV ja maanteeamet

9. KESKKOND, JÄÄTMEMAJANDUS

Jäätmekavast algandmed

9.1. Algandmete analüüs

Tabel 22. Keskkonna ja jäätmemajanduse SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - Kõigis suurtes külates on olemas üldkasutatavad taaskasutatavate jäätmete kogumiskonteinerid - Võru jäätmejaam on lähedal - Atraktiivsed ja looduskaunid kohad, varustatud prügikastidega	<ul style="list-style-type: none"> - Puudub korraldatud jäätmevedu - Tsolgo külas asub endine kütusehoidla - Inimeste vähene teadlikkus jäätmeid sorteerida - Avalikes kohtades puuduvad prügikastid
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - Tsolgo külas asuva endise kütusehoidla all oleva pinnase äravedu - Vajalikesse kohtadesse prügikastide paigaldamine - Loodusväärtuste kaardistamine ja tutvustamine - Energiasäästliku ja taastuenergia tehnoloogiate tutvustamine (maaküte, päikeseenergia)	<ul style="list-style-type: none"> - Puuduvad rahalised vahendid kütusehoidla all oleva pinnase äravedamiseks - Inimeste vähene teadlikkus jäätmeid sorteerida

9.2. Eesmärgid

- Säästliku, kauni ja sõbraliku elukeskkonna säilitamine ja hoidmine.

9.3. Ülesanded

- Korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine.
- Tsolgo külas oleva kütusehoidla all oleva pinnase äraviimine.
- Inimeste keskkonnateadlikkuse tõstmine.
- Avalike kohtade prügikastidega varustamine.

9.4. Tegevuskava

Ülesanded	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Korraldatud jäätmeveo	- Hanke korraldamine ja lepingute	2011	VV

hanke läbiviimine	sõlmimine		
Tsolgo külas oleva kütusehoidla all oleva pinnase äraviimine	- Taotluse esitamine Võru maavalitsusele pinnase äravedamiseks	2011	VV
Inimeste keskkonnateadlikkuse tõstmine	- Infopäevade korraldamine (kool, rahvamaja) ja infomaterjalide jagamine	pidev	VV
	- Keskkonnaalaste konkursside korraldamine koolides ja lasteaias	pidev	VV
Avalike kohtade prügikastidega varustamine	- prügikastide paigaldamine	pidev	VV

10. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR

10.1. Alandmete analüüs

10.1.1. Elamufond ja hoonestus

Tabel 23. Lasva valla majapidamiste loend külade kaupa.

Küla	Majapidamised		Kaugus vallakeskusest (km)
	Eramajad sh talud	Kortermajad kortereid kokku /	
Lasva	62	5 tk 68krt	-
Kääpa	64	7 tk 60krt	5
Otsa	28	7 tk 50krt	5
Tsolgo	34	1 tk 2krt	11
Puusepa	38		8
Pässa	13	1 tk 6krt	1
Pille	19	4 tk 20krt	12
Pindi	21	1 tk 8krt	4
Kühmamäe	14		2
Sooküla	10	2 tk 16krt	11
Paidra	27		6
Madala	17		10
Nõnova	15		5
Kannu	18		11
Kõrgessaare	14		8
Listaku	18		5
Tammsaare	6		2
Peraküla	11		13
Noodasküla	23		9
Lehemetsa	14		7
Mõrgi	8		12
Voki-Tamme	14		3
Pikasilla	8		13
Oleski	24		13
Villa	11		13
Tüütsmäe	11		11
Pikakannu	6		4
Hellekunnu	10		9
Husari	5		3
Tiri	7		7
Tohkri	5		12
Rusima	4		6
Lauga	6		12

Mäessaare	5		8
Andsumäe	12		12
Saaremaa	6		10
Kaku	7		7
Kokku	615	32 tk	

Tabel 24. Elamufondi ja hoonestuse SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - Korterühistute olemasolu - Vallal on olemas munitsipaalkorterid (sh sotsiaalelamispinnad) - Sotsiaalkorterid on heas korras ja neid remonditakse järjepidevalt - Kõik kortermajad on varustatud ühisvee- ja kanalisatsiooniga - Enamus kortermajades paiknevates korterites on olemas pesemisvõimalused (va Otsa külas) - Lasva tsentraalküttega kortermajadel on olemas elektrikütte katlad (võimalik kasutada kriisiolukorras) 	<ul style="list-style-type: none"> - Enamusel kortermajadel puuduvad ühistud - Paljudes kortermajades on probleeme maksevõlglastega - Kortermajade seisukord halveneb pidevalt (probleemiks üürivõlglaste ja elanike passiivsus) - Kortermajade soojapidavus on kehv - Tsentraalkütte puudumine Kääpal - Lasva tsentraalkütte katel on eraomandis - Mahajäetud ja kasutusest väljalangenud elamute olemasolu - Hajaasustuses joogivee kättesaadavuse ja kvaliteedi probleem - Hajaasustuses probleem reovee ärajuhtimisega
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - nõustada kortermajade omanikke korteriühistute loomisel - nõustada korteriühistuid juriidilistes küsimustes - korraldada energiasäästualaseid infopäevi - analüüsida Kääpa küla tsentraalkütte rajamise otstarbekust ja vajadusel rajada - analüüsida Lasva küla vallale kuuluva tsentraalkütte katla rajamise otstarbekust ja vajadusel rajada - kaardistada kasutusest väljalangenud elamud ja aidata kaasa nende kasutusele võtmisel - jätkata hajaasustuse veeprogrammis osalemist - otsida võimalusi hajaasustuse reovee puhastite rajamise toetamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> - kortermajade seisukord halveneb jätkuvalt elanike peremehetunnetuse puudumise tõttu - Lasva tsentraalkütte katla omanik lõpetab ettenägemata põhjustel teenuse osutamise - Otsa külas korterite tühjaks jäämine - ahiküttega kortermajades jätavad osad korteriomanikud korteri kütmata - kasutusest väljalangenud elamud ei leia kasutust - riiklikes toetusprogrammides osalemiseks ei leia inimesed omaosaluseks vahendeid

10.1.2. Teedevõrk ja transport

Tabel 25. Lasva valla teede pikkused.

Lasva valla kohalikud ja erateed						
	Teed kokku (km)	Kohalikud teed kokku	sh kohalikud maanteed	metsateed (metskondade teed) kokku	erateed kokku	sh avalikuks kasutamiseks
KOKKU	187,829	61,12	61,12	27,075	99,634	49,257
asfaltbetoonkattega	2,23	2,23	2,23			
kruusateed	184,959	58,25	58,25	27,075	99,634	49,257
pinnasteed	0,64	0,64	0,64			

Tabel 26. Teedevõrgu ja transpordi SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - hea teedevõrk - valda läbivad riigimaanteed - enamuse valla teede osas on sõlmitud avaliku kasutamise lepingud - vallal on olemas kaks bussi - valda läbib raudtee 	<ul style="list-style-type: none"> - palju kruuskattega teid (nii valla- kui ka riigiteid) - valla teedel probleemiks vee äravool ja võsa - kergliiklusteede puudumine - parklate puudumine Otsa ja Kääpa kortermajadel - kohati ebapiisav ühistransport - külade ja avalike asutuste viidad puuduvad
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - teehoiukava koostamine ja selle täitmine - teede tolmuwabaks muutmine (Kuustemäe - Lasva tee mustkatte alla viimine) - teede ääres võsa niitmine - kergliiklusteede rajamine (Kääpa küla ja kooli vaheline tee muuta kergliiklusteeks) - kortermajade nõustamine parklate rajamisel - ühistranspordi vajaduste kaardistamine ja tihendamine vastavalt vajadustele - külade ja avalike asutuste viidastamine 	<ul style="list-style-type: none"> - ühistranspordi tihendamine ei ole otstarbekas, kuna potentsiaalsete kasutajate vajadused ei ühti - teehoiukava täitmiseks ja kergliikluse rajamiseks ei leita rahalisi vahendeid

10.1.3. Post ja side

Kuni 2010. aastani oli Lasva Rahvamaja kontoris postkontor ning alates 2010. aastast teenindab valda postibuss, mis peatub Lasva külas igal tööpäeval.

Tabel 27. Posti ja side SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
- postibuss peatub vallas igal tööpäeval	- pangaautomaadi puudumine - sideliinid on kehvad (interneti ühendus kehv, saab kasutada vaid analoogtelefone) - vald ei ole täielikult kaetud mobiilsidega (leviaugud)
Võimalused	Ohud
- valguskaabli võrgu jõudmine valla territooriumile - mobiilside võrgu tihendamine - pangaautomaadi paigaldamine	- Lasva vald ei ole valguskaabli võrgu rajamisel prioriteetne piirkond - mobiilside teenuse osutajad ei pea võrgu tihendamist tasuvaks - pangaautomaadi paigaldamist ei peeta tasuvaks - postibuss lõpetab tegevuse

10.1.4. Elektrienergiaga varustatus

Tabel 28. Elektrienergia SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
- elektrivõrku arendatakse järjepidevalt	- paljudes kohtades ei vasta pinge standarditele - kohati liinid amortiseerunud ja tornitundlikud - elektrienergia võrguteenused on tarbijale kallid
Võimalused	Ohud
- elektrivõrgu edasiarendamine	- elektrihinna ja võrguteenuste kallinemine

10.1.5. Soojusenergiaga varustatus

Lasva vallas on üks keskküttesüsteem, mis kütab Lasva küla kolm kortermaja. Keskkütte katel on eraomandis. Ülejäänud majapidamistel, kortermajades ja asutuste hoonetel on lokaalsed küttesüsteemid. Valla omandis olevaid hooneid köetakse kütteõliga ja tahke kütusega (puit).

Tabel 29. Soojusenergia SWOT alanüüs.

Tugevused	Nõrkused
- valla hoonetes paiknevad katlamajad kuuluvad vallale - Lasva tsentraalküttega kortermajadel on olemas elektrikütte katlad (võimalik kasutada kriisiolukorras) - enamusel elamutes on sõltumatud küttesüsteemid	- valla hoonetes kasutatakse kütteõli, mis on kallis ja ei ole keskkonnasõbralik - hoonete soojapidavus on kehv - keskküttesüsteemid on vananenud

Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - analüüsida Kääpa küla tsentraalkütte rajamise otstarbekust ja vajadusel rajada - analüüsida Lasva küla vallale kuuluva tsentraalkütte katla rajamise otstarbekust ja vajadusel rajada - valla hoonetes energiaauditi teostamine - taastuenergia kasutusele võtmine ja propageerimine - valla hoonete energiasäästlikkuse parandamine ja propageerimine 	<ul style="list-style-type: none"> - küttehindade jätkuv kallinemine

10.1.6. Veevarustus ja kanalisatsioon

Kokku on Lasva valla territooriumil 39 puurkaevu, neist veekasutusloaga puurkaeve, kus tarbimine üle 5m³ ööpäevas on 5. Väikeelamutes ja väiketaludes kasutatakse valdavalt salvkaeve ning veeprogrammi toel rajatud puurkaeve.

Lasva vallas kasutatakse Kesk-Devoni (D2) veekogumi põhjavett, kus vesi on kõrge raua, mangaani ja väävelvesiniku sisaldusega, ülejäänud põhjavee kogumid lasuvad sügavamal.

Kohati ei vasta Lasva vallas tarbitav põhjavesi kehtivatele normidele.

Olemasolev ühisveevärk ja kanalisatsioon arendati valla territooriumil välja peamiselt aastatel 1960 - 1990, seega enne Eesti Vabariigi taasiseseisvumist. Taasiseseisvumise järgsel perioodil ühisveevärki ja ühiskanalisatsiooni on laiendatud vähesel määral, tehtud on olemasolevate võrkude, pumplate ja puhastite hädavajalikud rekonstrueerimised.

Lasva valla 37-st külast on ühisveevärgi kaudu elanikkonnale veetarbimine tagatud 6 külas (Tsolgo, Kääpa, Lasva, Otsa, Sooküla, Pässä). Lisaks eelnevatele asub valla omandis olev puurkaev Pikakannu koolis.

Vallavalitsuse hooldada on 8 puurkaevu, ca 7 km nii vee- kui ka kanalisatsioonitrasse, 6 biopuhastit (üks "Plastepur" tüüpi, üks "Nayadic" M-1050A tüüpi, üks bioloogiline puhasti FIL D'EAU 40 ja kolm biotiikide baasil).

Vallavalitsus on temale pandud kohustuste täitmisega keskkonnakaitse valdkonnas hästi toime tulnud, kuid perspektiivis on näha suuri raskusi, kuna suur osa trassidest on amortiseerumise viimases veerandis.

Ühiskanalisatsioon on Lasva, Kääpa, Otsa, Tsolgo, Sooküla ja Pässä külades ja Pikakannu koolil.

Klientide poolt ühiskanalisatsiooni juhitud reovee hulk loetakse võrdseks nende poolt tarbitud veega. Enamusel Lasva valla ühisveevärgi klientidel on olemas ühiskanalisatsioon.

Tabel 30. Veevarustuse ja kanalisatsiooni SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
- reoveekogumisasal on kõigil võimalik liituda ühisvee ja -kanalisatsiooniga	- vee- ja kanalisatsioonisüsteemid on amortiseerunud - põhjavesi on kare, suure raua- ja mangaanisisaldusega - Hajaasustuses joogivee kättesaadavuse ja kvaliteedi probleem - Hajaasustuses probleem reovee ärajuhtimisega
Võimalused	Ohud
- ühisvee- ja kanalisatsiooni arengukava etapiline täitmine - jätkata hajaasustuse veeprogrammis osalemist - otsida võimalusi hajaasustuse reovee puhastite rajamise toetamiseks	- programmide ei leita rahastamisvõimalusi ja oma vahenditest ei suudeta tegevusi ellu viia - riiklikes toetusprogrammides osalemiseks ei leia inimesed omaosaluseks vahendeid

10.2. Eesmärgid

- Kortermajades on seatud korteriomandid ja loodud elujõulised korteriühistud, mis suudavad hästi hallata kortermaju.
- Kõik riigiteed ja kohalikud teed on tolmu- ja aastaringselt läbitavad.
- Vallas on vajadustele vastav kergliiklusteede võrgustik.
- Viidastatud on kõik tähtsamad objektid ja kohad.
- Vald on kaetud kaasaegsete sidevõrkudega (mobiil, internet, tavatelefon).
- Vald on kaetud kaasaegsetele standarditele vastavate elektrivõrkudega ja alajaamadega.
- Suurendatud on hoonete energiasäästlikkust.
- Ühisvee- ja kanalisatsiooni arengukava on ellu viidud.
- Hajaasustuses on lahendatud joogi- ja reovee probleemid.

10.3. Ülesanded

- Korteriühistute loomisele ja tegutsemisele kaasaaitamine.
- Hoonete energiasäästu suurendamine ja taastuvenergia kasutamise propageerimine.
- Kasutusest väljalangenud hoonete korrastamisele kaasaaitamine.
- Teehoiukava koostamine ja selle täitmine.
- Kergliiklusteede rajamine.
- Kortermajade parklate rajamine.

- Ühistranspordi parandamine.
- Objektide viidastamine.
- Kaasaegsete sidevõrkude arendamine.
- Elektrivõrgu arendamine.
- Ühisvee- ja kanalisatsiooni arengukava elluviimine ja hajaasustuse joogi- ja reovee probleemide lahendamine.

10.4. Tegevuskava

Ülesanded	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Korteriühistute loomisele ja tegutsemisele kaasaaitamine.	<ul style="list-style-type: none"> - nõustada kortermajade omanikke korteriühistute loomisel - nõustada korteriühistuid juriidilistes küsimustes 	pidev	
Hoonete energiasäästu suurendamine ja taastuenergia kasutamise propageerimine.	<ul style="list-style-type: none"> - korraldada energiasäästualaseid infopäevi - analüüsida Kääpa küla tsentraalkütte rajamise otstarbekust ja vajadusel rajada - analüüsida Lasva küla vallale kuuluva tsentraalkütte katla rajamise otstarbekust ja vajadusel rajada - valla hoonetes energiaauditi teostamine - taastuenergia kasutusele võtmine ja propageerimine - valla hoonete energiasäästlikkuse parandamine ja propageerimine 	<p>Pidev</p> <p>2011-2015</p> <p>2015</p> <p>Pidev</p> <p>2013</p>	
Kasutusest väljalangenud hoonete korrastamisele kaasaaitamine.	<ul style="list-style-type: none"> - kaardistada kasutusest väljalangenud hooned ja aidata kaasa nende kasutusele võtmisel 	pidev	
Teehoiukava koostamine ja selle täitmine.	<ul style="list-style-type: none"> - teehoiukava koostamine - teehoiukava täitmine - teede tolmuwabaks muutmine - Kuustemäe - Lasva tee mustkatte alla viimine - teede ääres võsa niitmine 	<ul style="list-style-type: none"> - 2011 - Pidev - Pidev - 2020 - pidev 	
Kergliiklusteede rajamine.	<ul style="list-style-type: none"> - Üldplaneeringuga määratleda kergliiklusteede asukohad - kergliiklusteede rajamine - Kääpa küla ja kooli vaheline tee muuta kergliiklusteeks 	<ul style="list-style-type: none"> - 2012 - 2020 - 2011 	

Kortermajade parklate rajamine.	- kortermajade nõustamine parklate rajamisel	pidev	
Ühistranspordi parandamine.	- ühistranspordi vajaduste kaardistamine - tihendamine vastavalt vajadustele - bussiotepaviljonide rajamine	- 2011 - kord aastas pidev	
Objektide viidastamine.	- külade ja avalike asutuste viidastamine	2015	
Kaasaegsete sidevõrkude arendamine.	- valguskaabli võrgu valla territooriumile jõudmisele kaasaaitamine - mobiilside võrgu tihendamisele kaasaaitamine	Pidev	
Elektrivõrgu arendamine.	- elektrivõrgu edasiarendamine	pidev	
Ühisvee- ja kanalisatsiooni arengukava elluviimine ja hajaasustuse joogi- ja reovee probleemide lahendamine.	- jätkata hajaasustuse veeprogrammis osalemist - otsida võimalusi hajaasustuse reovee puhastite rajamise toetamiseks - ühisvee- ja kanalisatsiooni arengukava etapiline täitmine	Pidev	

11. ETTEVÕTLUS JA TURISM

11.1. Algandmete analüüs

Suhteliselt linnalähedane piirkond on soodustanud ettevõtluse arengut Lasva vallas.

01. novembri 2010.aasta seisuga on äriregistri andmetel Lasva vallas registreeritud 3 aktsiaseltsi, 50 osaühingut (millest 2 on likvideerimisel ja 1 pankrotis) ja 93 füüsilisest isikust ettevõtjat.

Rakendust on leidnud enamust tootmishooneid.

Tabel 31. Suuremad tööandjad Lasva vallas.

Ettevõtte	Tegevusala
Kapa Puit OÜ	Puidu töötlemine, mööbli valmistamine
Lasva Liimpuidu AS	Puidu töötlemine, mööblidetailide valmistamine
Jumek AS	Mööbli valmistamine
PW Detail OÜ	Pehmemööbli valmistamine
Kuustemäe OÜ	Loomakasvatus, piimatootmine
Sternoberg OÜ	Mujal liigitamata mööbli valmistamine

Lasva vallas tegutseb 3 kauplust, neist 1 Lasval, 1 Tsoļgos ja 1 Sookülas. Vallas tegutseb autokauplus.

Muudest ettevõtetest on vallas ka Eesti Post ja Lasva Perearstikeskus.

Vallas on järgnevad allasutused: Kääpa ja Pikakannu kool, Lasva lasteaed, Kääpa-, Tsoļgo- ja Lasva Rahvaraamatukogu (sh Otsa laenutuspunkt), Kääpa Sotsiaalkeskus, Lasva Rahvamaja.

Tabel 32. Ettevõtluse SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - Valda läbivad põhimaanteed - On olemas kasutusele võtmata nõukogudeaegsed tootmishooned - Raudtee olemasolu - Maakonnakeskuse lähedus - Geograafiliselt tähtsad punktid on lähedal (Koidula piiri-tollijaam, Läti, Venemaa) - Põllumaa olemasolud - Tegutsevad ettevõtted - Tasuta ettevõtlusnõustaja koha peal - Valda läbib transiit	<ul style="list-style-type: none"> - Väljaarendatud tööstusalad puuduvad - Kasutusele võtmata tootmishooned on eraomandis ja omanikul puudub huvi arendamiseks - Kvalifitseeritud tööjõu puudus kohapeal - Vähene ühistransport - Teenindus ja kaubandus ei saa areneda klientuuri vähesuse tõttu - Vallal puudub ülevaade investeerimiskeskonnast
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - Elamuehituse aktiveerimine - Tööstusalade arendamine	<ul style="list-style-type: none"> - Inimeste väljaränne - Tooraine, kütuse ja elektrienergia

<ul style="list-style-type: none"> - Ühistranspordi tihendamine - Investeeringikeskkonna ülevaate koostamine - Ettevõtlusalaste koolituste korraldamine koostöös külaseltsidega - Hädavajalike teenindustevõtete toetamine (kauplused) - Alustavate ettevõtete toetamine (ruumide võimaldamine valla poolt) - Koostöös eraettevõtetega pakkuda praktikakohti tudengitele 	<ul style="list-style-type: none"> hinnatõus - Täna tegutsevate ettevõtete kadumine - Vähene huvi ettevõtlusalaste koolituste vastu
--	--

Tabel 33. Turismi SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - Võhandu jõgi, mida tihedalt kasutatakse ja palju järvi - Kaunis ja liigendatud maastik - Toimiv jahiturism - Veetorni Galerii olemasolu, kus on palju külastajaid - Kütiorg on lähedal - Jaaniraotu linnupark - Võhandu puhkeküla - Tegutsevad turismiettevõtted - Looduslikud ja ajaloolis-kultuurilised vaatamisväärsused - Matkarajad - RMK rajatised (Kütiору matkarada, Paidra puhkeala) - Haanja ja Setu atraktiivse piirkonna lähedus 	<ul style="list-style-type: none"> - Pole suurt toitlustus- ja majutusasutust - Turismiobjektide kohta puudub organiseeritud info jagamine - Viidastamise puudulikkus - Veespordiks puuduvad randumiskohad - Hooajalised turismiobjektid - Turismiettevõtete arengut piirab kehv infrastruktuur - Haanjamaa ja Setumaa atraktiivse piirkonna lähedus
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - Valla tähtsamate objektide kaart (Kääpa rist, Paidra vana pood, Otsa) - Objektide viidastamine - Turismimeenete loomine - Veetornis müüa kohalikke tooteid - Veetornis levitada infot teiste turismiettevõtete kohta - Rajada veespordiks Võhandu jõe äärde randumiskohad - Turismiettevõtete koostöö tihendamine - Matkaradade, telkimis- ja piknikukohtade edasiarendamine - Turismiinfopunkti loomine 	<ul style="list-style-type: none"> - Ei saa luba luua Võhandu jõe äärde randumiskohti - Turistide arvu suurenemine võib tõsta keskkonnakahju

<ul style="list-style-type: none"> - Infrastruktuuri parandamine <ul style="list-style-type: none"> - Vallaga seotud turismitoodete väljaarendamine - Korraldajatega koostöös uute võimaluste loomine vaba aja ürituste vallas korraldamiseks 	
---	--

11.2. Eesmärgid

- Luua tingimused ettevõtluse ja turismi arenguks.

11.3. Ülesanded

- Elamuehituse aktiveerimine
- Tööstusalade arendamine
- Ühistranspordi tihendamine
- Investeermiskeskonna ülevaate koostamine
- Ettevõtlusalaste koolituste korraldamine koostöös külaseltsidega
- Hädavajalike teenindustevõtete toetamine (kauplused)
- Alustavate ettevõtete toetamine (ruumide võimaldamine valla poolt)
- Koostöös eraettevõtete pakkuda praktikakohti tudengitele
- Valla tähtsamate objektide kaart (Kääpa rist, Paidra vana pood, Otsa)
- Objektide viidastamine
- Turismimeenete loomine
- Veetornis müüa kohalikke tooteid
- Veetornis levitada infot teiste turismiettevõtete kohta
- Rajada veespordiks Võhandu jõe äärde randumiskohad
- Turismiettevõtete koostöö tihendamine
- Matkaradade, telkimis- ja piknikukohtade edasiarendamine
- Turismiinfopunkti loomine
- Infrastruktuuri parandamine

11.4. Tegevuskava

Ülesanded	Tegevused	Tähtajad	Teostajad
Elamuehituse aktiveerimine	- Üldplaneeringuga elamumaade määramine	- 2012	- VV
Tööstusalade arendamine	- Üldplaneeringuga tootmis- ja ärimaade määramine	- 2012	- VV

Ühistranspordi tihendamise	- Vajaduste väljaselgitamine - Ühistranspordi graafiku väljatöötamine	- 2012 - 2013	- VV - VV
Investeeringikeskkonna ülevaate koostamine	- Osaleda vastavas MKM projektis	- 2011	- VV
Ettevõtlusalaste koolituste korraldamine koostöös külaseltsidega	- Koolituste korraldamine	- pidev	- VV ja MTÜd
Hädavajalike teenindustevõtete toetamine (kauplused)	- Soodustingimustel teenuste osutamine valla poolt	- Pidev	- VV
Alustavate ettevõtete toetamine	- Ettevõtjatele vajalike ruumide leidmine	- 2011	- VV
Koostöös eraettevõtetega pakkuda praktikakohti tudengitele	- Võimalike praktikakohtade kaardistamine - Koostöö arendamine koolidega	- pidev - pidev	- VV - VV
Valla tähtsamate objektide kaart (Kääparist, Paidra vana pood, Otsa)	- Kaartide paigaldamine	- 2011	- VV
Objektide viidastamine	- Viitade ühtse disaini kinnitamine - Objektide viidastamine	- - 2012 - 2013	- - VV, ettevõtjad - VV, ettevõtjad
Turismimeenete loomine	- Turismimeenete väljavalimine - Turismimeenete tellimine	- 2012 - 2012	- VV - VV
Veetornis müüa kohalikke tooteid	- Kohalike toodete väljaselgitamine - Veetorni vastava inventari soetamine (riiulid)	- Pidev - 2012	- VV - VV
Veetornis levitada infot teiste turismiettevõtete kohta	- Lasva valla infovoldiku väljatöötamine - Koostöös Võrumaa turismiinfokeskusega info jagamine	- Pidev - Pidev	- VV - VV

Rajada veespordiks Vöhandu jõe äärde randumiskohad	- Randumiskohtade väljaselgitamine koostöös keskkonnaametiga (üldplaneering)	- 2011	- VV
Turismiettevõtete koostöö tihendamine	- Ümarlaua pidamine kevadel ja sügisel	- Pidev	- VV ja turismiettevõtted
Matkaradade, telkimis- ja piknikukohtade edasiarendamine	- Olemasolevate matkaradade hooldamine - Uute matkaradade planeerimine (üldplaneering)	- Pidev 2011	- VV - MTÜ' d
Turismiinfopunkti loomine	- Ruumide leidmine - Ruumide väljaehitamine	- 2011 - 2013	- VV - VV
Infrastruktuuri parandamine	- Turismiobjektide juurdepääsuteede rekonstrueerimine ja rajamine - Interneti ja telefoniühenduse parandamine	- 2012	- - Turismiettevõtted ,MTÜ' d, VV - VV

12.KOLMAS SEKTOR

12.1. Algandmete analüüs

01. novembri 2010.a seisuga on äriregistri andmetel Lasva vallas registreeritud 32 mittetulundusühingut.

2010.a seisuga teeb Lasva vald tihedamalt koostööd järgmiste MTÜ' dega:

- **MTÜ Tsolgo Arendusühing** – 2004. aastal on sõlmitud Lasva valla ja MTÜ Tsolgo Arendusühing vahel Tsolgo vana koolimaja ja Tsolgo rahvamaja rendileandmise leping (st hooned kuuluvad jätkuvalt vallale). Lepingu alusel kohustub MTÜ hooned kasutama avalikes huvides; jätkama ja arendama rahvakultuuri säilimise eesmärgil laiapõhjalist kultuuritegevust. Hooned anti 2004.a MTÜ' le kasutamiseks suhteliselt kehvast seisust ning hoonete kordategemiseks on MTÜ taotlenud erinevatest fondidest rahastust. Tänapäevaks on MTÜ' l õnnestunud osaliselt rekonstrueerida mõlemad hooned ning plaanis on hooned täielikult rekonstrueerida. 2010. aastaks on MTÜ' ga sõlmitud Tsolgo piirkonna kultuuriürituste korraldamise teenuse osutamise ja selle finantseerimise leping (ehk teenuse delegeerimise leping), millega MTÜ kohustub kohalikele elanikele korraldama teatud kultuuriüritusi ja huvitegevust ning vald kohustub selleks eraldama rahalised vahendid.
- **MTÜ Kating Noored** – 2008. aastal on sõlmitud Lasva valla ja MTÜ Kating Noored vahel Kääpa vana koolimaja rendileandmise leping (st hoone kuulub jätkuvalt vallale). Lepingu alusel kohustub MTÜ hoonet kasutama avalikes huvides; säilitama, täiendama ja eksponeerima inimestele kogutud ajaloolist materjali; jätkama ja arendama rahvakultuuri säilimise eesmärgil laiapõhjalist muuseumi- ja kultuuritegevust. Hoone anti üle väga kehvast seisust ning hoone kordategemiseks on MTÜ taotlenud erinevatest fondidest rahastust. Tänapäevaks on alustatud hoone rekonstrueerimisega. 2010. aastaks on MTÜ' ga sõlmitud noorsootöö korraldamise teenuse osutamise ja selle finantseerimise leping (ehk teenuse delegeerimise leping), millega MTÜ kohustub tagama noorsootöö spetsialisti olemasolu vallas, korraldama noortetubade tegevust, korraldama noorteüritusi, osalema maakondlikel noorteüritustel jms ning vald kohustub selleks eraldama rahalised vahendid.
- **MTÜ Pikakannu Kooli areng** – 2004. aastal on sõlmitud Lasva valla ja MTÜ Pikakannu Kooli areng vahel Pikakannu vana koolimaja rendileandmise leping (st hoone kuulub jätkuvalt vallale). Lepingu alusel kohustub MTÜ hooned kasutama avalikes huvides; jätkama ja arendama rahvakultuuri säilimise eesmärgil laiapõhjalist kultuuritegevust, toetades sellega kooli ja piirkonna arengut. Hoone anti üle kehvast seisust ning hoone kordategemiseks on MTÜ taotlenud erinevatest fondidest rahastust. Tänapäevaks on hoone osaliselt rekonstrueeritud ning plaanis on hoone täielikult rekonstrueerida.
- **MTÜ Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Pindi Kogudus** – 2010. aastaks on MTÜ' ga sõlmitud kalmistu korrashoiu teenuse osutamise ja finantseerimise leping (ehk teenuse delegeerimise leping), millega MTÜ kohustub tagama kalmistu korrashoiu, prügikonteineri olemasolu ja tühendamise, kalmistuvahi olemasolu suvekuudel ning vald kohustub selleks eraldama rahalised vahendid.
- **MTÜ Lasva Käsitööselts** – 2010. aastaks on MTÜ' ga sõlmitud täiskasvanute vabaharidusliku koolituse korraldamise teenuse osutamise ja selle finantseerimise leping (ehk teenuse

delegeerimise leping), millega MTÜ kohustub korraldama täiskasvanutele vabahariduslikke koolitusi ning vald kohustub eraldama selleks rahalised vahendid.

- **MTÜ Lasva Tervisespordi Selts** – 2010. aastal on MTÜ aidanud vallal korraldada mitmeid spordiüritusi ning hoolitsenud selle eest, et Lasva vald oleks esindatud väljaspool valda toimuvatel spordivõistlustel.

Põhimõtted, millel tuginevad valla ja MTÜ' de vahelised suhted:

- Vald toetab läbi Lasva Vallavolikogu 26. veebruari 2010. a määrusega nr 9 kehtestatud Mittetulundussektori investeringutoetuste andmise korra MTÜ' de tegevusi, mis on suunatud valla arengukavas ettenähtud tegevuste elluviimisele;
- Võimalusel annab vald avalikes huvides MTÜ' dele tasuta kasutada vallale kuuluvaid hooneid ja ruume, mis on jäänud kasutuseta, kuid mida on võimalik kasutada MTÜ' de avalikkusele suunatud tegevusteks;
- Vald delegeerib teatud ülesandeid MTÜ' dele (näiteks: kultuuriürituste korraldamine, noorsootöö korraldamine, täiskasvanute vabaharidusliku koolituse korraldamine, kalmistu korrashoiu korraldamine), mille osutamine MTÜ' de poolt tagab teenuse parema kvaliteedi ja soodsama hinna. Teenuse delegeerimisega soovitakse aktiveerida omaalgatust ning anda aktiivsetele ja teotahtelistele vallakodanikele võimalus valla elu edendada.

Tabel 34. Kolmanda sektori SWOT analüüs.

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> - aktiivselt tegutsevad mittetulundusühendused - hea koostöö valla ja mittetulundusühenduste vahel - valla hooned on koostöös MTÜ' dega rekonstrueeritud ja kasutuses - tugevad eestvedajad - mittetulundusühenduste tegevuse paindlikkus 	<ul style="list-style-type: none"> - mittetulundusühendustel eesmärkide elluviimiseks vähene omatulu - mittetulundusühenduste tegevus on projektipõhine - mittetulundusühendused sõltuvad valla eelarvest - mittetulundusühendustel pädevate eriala spetsialistide puudus - mitteliikmete vähene teadlikkus ja huvi mittetulundusühenduste eesmärkide osas
Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - mittetulundusühendustel omatulu teenimise võimaluste leidmine - mittetulundusühenduste liikmete koolitamine - koostöö tihendamine mittetulundusühenduste, valla ja ettevõtjate vahel - valla ja mittetulundusühenduste ühise pikemaajalise finantsplaani koostamine - püsikulude vähendamiseks võimaluste leidmine - mitteliikmete teadlikkuse tõstmine ja kaasamine mittetulundusühenduste tegevusse 	<ul style="list-style-type: none"> - eestvedajad väsivad ja uusi ei leidu - püsikulude pidev suurenemine ja valla eelarvest rahastamise võimaluste vähenemine

12.2. Eesmärgid

- Vallas on kolmas sektor aktiivne ja jätkusuutlik.

12.3. Ülesanded

- Mittetulundusühendustel omatulu teenimise võimaluste leidmine ja osutatavate teenuste laiendamise toetamine
- Mittetulundusühenduste liikmete koolitamine ja nõustamine
- Koostöö tihendamine mittetulundusühenduste, valla ja ettevõtjate vahel
- Valla ja mittetulundusühenduste ühise pikemaajalise finantsplaani koostamine
- Püsikulude vähendamiseks võimaluste leidmine
- Mitteliikmete teadlikkuse tõstmine ja kaasamine mittetulundusühenduste tegevusse

12.4. Tegevuskava

Ülesanne	Tegevused	Tähtaeg	Teostaja
mittetulundusühendustel omatulu teenimise võimaluste leidmine ja osutatavate teenuste laiendamise toetamine	<ul style="list-style-type: none"> - Tsolgo rahvamajja majutus-, seminari- ja kaugtööteenuse loomine - valla poolt osutatavate teenuste delegeerimine MTÜ' dele	- 2012 pidev	Mittetulundusühendused VV
mittetulundusühenduste liikmete koolitamine ja nõustamine	<ul style="list-style-type: none"> - seadusandluse teemaline ühine koolitus MTÜ' dele - juriidilise nõustamise võimaluste leidmine	pidev	VV, Mittetulundusühendused
koostöö tihendamine mittetulundusühenduste, valla ja ettevõtjate vahel	<ul style="list-style-type: none"> - teenuste delegeerimine MTÜ' dele - mittetulundusühenduste ja ettevõtjate ümarlaudade korraldamine (valla strateegiliste dokumentide koostamisse kaasamiseks)	pidev	VV Mittetulundusühendused Ettevõtjad

valla ja mittetulundusühenduste ühise pikemaajalise finantsplaani koostamine	- mittetulundusühenduste kaasamine valla finantsplaani koostamisse	pidev	VV
püsikulude vähendamiseks võimaluste leidmine	- MTÜ' de kasutuses olevate hoonete energiasäästlikuks rekonstrueerimine	2015	VV MTÜ' d
mitteliikmete teadlikkuse tõstmine ja kaasamine mittetulundusühenduste tegevusse	- tegutsevate MTÜ' de avatud infopäevad (eesmärkide, tegevuste ja plaanide tutvustamiseks) - MTÜ' d kajastavad oma tegevust valla ajalehes	pidev	MTÜ' d

13. VALLA FINANTSRESSURSID

Lasva valla 2010.a eelarve maht on 23 754 800 krooni . Ühe valla elaniku kohta tuleb eelarves raha ca 13 390 krooni (2009.a 14 056 krooni). 2008. aastast alates on valla eelarve maht iga-aastaselt vähenenud (2008 – 27 553 230; 2009 – 25 371 600; 2010 – 23 754 800). Eelarve mahu vähenemine on olnud tingitud järgmistest asjaoludest: füüsilise isiku tulumaksu laekumise ja riigi eelarvest tasandusfondi eraldatud vahendite vähendamisest.

13.1. Tulud

- Maksud – füüsilise isiku tulumaks ja maamaks.
- Kaupade ja teenuste müük – riigilõivud; laekumised haridusasutuste, kultuuriasutuste, sotsiaalasutuste, elamu-ja kommunaalasutuste, korrakaitseasutuste, transpordiasutuste majandustegevusest; üüri ja renditulud ning muu kaupade ja teenuste müük.
- Toetused - sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks ja põhivara soetamiseks ning riigi eelarvest tasandusfondi eraldatud vahendid.
- Muud tulud – munitsipaalvara müük; tulud varadelt; maardlate kaevandamisõiguse tasud; vee erikasutustasud ja saastetasud.

Tabel 34. Valla tulud kolme viimase aasta vältel.

	2010		2009		2008	
	SUMMA	%	SUMMA	%	SUMMA	%
Maksud	7 850 000	33,1	8 650 000	34,1	9 050 000	32,8
Kaupade ja teenuste müük	2 812 900	11,8	2 617 100	10,3	2 635 800	9,6
Toetused	11 620 340	48,9	11 204 510	44,2	13 072 350	47,4
Muud tulud	46 760	0,2	39 500	0,1	33 000	0,1

Eelarves oluline osatähtsus on toetustel ja maksudel, kaupade ja teenuste müügist laekuval tulul ning muudel tuludel väiksem osakaal. Maksude osas suurenemist oodata ei ole. Järgmisel aastal füüsilise isiku tulumaksu laekumine jääb arvatavasti samale tasemele või langeb pisut. Tõusule võib pöörduda ülejärenevast aastast. Maamaks jääb samale tasemele, maksumäär ei ole tõstetud. Toetuste suurus sõltub suurel määral riigi eelarvest eraldatud vahenditest. Tõusu prognoosida ei saa, sest riigi eelarvest eraldatud vahendid haridusele ja teede korrashoiule on aastatega vähenenud. Kaupade ja teenuste müük ning muud tulud jäävad järgneval aastal samale tasemele. Järgmistel aastatel võib teenuste müük tõusta seoses vee-ja kanalisatsiooniteenuste hinna tõusuga.

13.2. Kulud

Tabel 35. Valla kulud majandusliku sisu järgi kolme viimase aasta vältel.

Majandusliku sisu järgi	2010		2009		2008	
	SUMMA	%	SUMMA	%	SUMMA	%
Eraldised	2 461 200	10,4	1 586 700	6,3	2 108 800	7,6
Tegevuskulud	21 008 600	88,4	22 226 200	87,6	22 594 700	82,0
Muud	235 000	1,0	927 450	3,6	1 835 380	6,7
Materiaalsete varade soetamine ja renoveerimine	50 000	0,2	631 250	2,5	1 014 350	3,7

Tabel 36. Valla kulud tegevusalade järgi kolme viimase aasta vältel.

Tegevusalade järgi	2010		2009		2008	
	SUMMA	%	SUMMA	%	SUMMA	%
Valitsussektori teenused	2 027 000	8,6	2 921 500	11,5	3 882 200	14,1
Avalik kord ja julgeolek	15 000	0,1	15 000	0,1	20 000	0,1
Majandus	1 879 900	7,9	2 186 000	8,6	2 825 600	10,2
Keskkonnakaitse	248 400	1,0	245 500	1,0	516 300	1,9
Elamu- ja kommunaalmajandus	744 000	3,1	837 100	3,3	1 009 600	3,7
Tervishoid	41 100	0,2	34 600	0,1	88 000	0,3
Vaba-aeg, kultuur ja religioon	2 799 000	11,8	2 645 100	10,4	3 103 500	11,3
Haridus	11 879 800	50,0	12 730 600	50,2	12 151 630	44,1
Sotsiaalne kaitse	4 120 600	17,3	3 756 200	14,8	3 956 400	14,3

Kõige mahukamad on tegevuskulud ja eraldised. Tegevuskuludeks on personalikulud ja majandamiskulud. Eraldisteks on sotsiaalialased toetused, sihtotstarbelised vahendid mittetulundusühingutele ja füüsilistele isikutele. Eelarve mahust pool kulub haridusele, järgnevad sotsiaal- ja kultuurivaldkond. Sotsiaalvaldkonna peamiseks kuludeks on puuetega inimeste toetused, sotsiaaltoetused, toimetulekutoetused, Kääpa Sotsiaalkeskuse tegevuskulud ja Otsa sotsiaalmaja ülalpidamiskulud. Kultuurivaldkonna kuludeks on huvihariduse, spordi, noorsootöö, mittetulundusühingute, kultuuriürituste toetamine. Lisaks kuuluvad siia veel kolme raamatukogu ja Lasva rahvamaja tegevuskulud ning valla ajalehe kirjastamiskulud.

Hoonetesse, rajatistesse ja inventari tehtavad väikesemahulised investeeringud ning jooksva remondi kulud arvestatakse reeglina valdkonnapõhistesse alaeelarvetesse. Suuremahuliste investeeringute teostamine otsustatakse arengukavast lähtuvalt volikogu poolt ning rahastatakse laenude või finantskohustuste võtmise kaudu.

13.3. Maksude ja omatulude suurendamise võimalused

Eelarve tulud võib tinglikult jagada nelja alaliiki:

- Maksud - üksikisiku tulumaks; maamaks;
- Omatulud – osamaksud lasteaias, koolis, sotsiaalkeskuses; tulud majandustegevusest; munitsipaalvara müük; renditasud; kommunaalteenuste majandustegevusest jt;
- Juurdeantav raha – riigipoolne tasandusfond, riigieelarve vahendid haridusele, koolilõunatoetusteks, toimetulekutoetusteks, teede korrashoiuks;
- Sihtotstarbelised laekumised mitmesuguste projektide ja annetuste kaudu.

Riigi poolt eraldatav raha moodustab valla eelarve tuludest ca 11,6 miljonit krooni. Makse ja omatulusid võib arvestada ca 10,7 miljonit krooni. Seega riigi poolt eraldatav raha moodustab valla eelarve tuludest poole.

Valla arenguks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks on väga oluline leida võimalused maksude ja omatulu suurendamiseks. Kulude osas tuleb tagada kõikide finantsvahendite sihipärane kasutus ning optimaalsed juhtimiskulud.

Valla maksude ja omatulude suurendamiseks on Lasva vallal järgmised võimalused:

- Tõsta maamaksumäära, kuna hetkel ei ole volikogu veel seadusega lubatud maksimummäära kehtestanud;
- Tõsta kommunaalteenuste hinda (vee- ja kanalisatsiooniteenuste eest);
- Tõsta valla poolt üüritavate pindade üürihindasid;
- Vallale mittevajaliku vara võõrandamine.

Ülalnimetatud võimaluste rakendamisel tuleb põhjalikult analüüsida nende rakendamise mõju ja vajalikkust.

Vee- ja kanalisatsiooniteenuste hinna tõstmine on põhjendatud vaid juhul, kui vastav lisatulu suunatakse samasse valdkonda ehk vähendatakse sellega vallapoolset vee- ja kanalisatsiooniteenuste subsideerimist või tehakse antud valdkonda investeringuid. Vastava subsideerimise vähendamine on põhjendatud asjaoluga, et vee- ja kanalisatsiooniteenust tarbib vaid teatud elanike grupp (ühisvee- ja kanalisatsioonivõrguga ühendatud hoonete elanikud ja seal tegutsevad ettevõtted).

Valla poolt üüritavate pindade üürihindade tõstmine on samuti põhjendatud vaid juhul, kui vastav lisatulu suunatakse samasse valdkonda. Eraldi tuleb käsitleda valla sotsiaalelupindasid, mille väljaüürimist tuleb käsitleda sotsiaalteenusena.

Vallale mittevajaliku vara võõrandamine on põhjendatud juhul, kui on tõepoolest tegemist sellise valla varaga, mida vald oma ülesannete täitmiseks ei vaja või mille omamisega kaasnevad vallale põhjendamatult suured kulutused. Vastav lisatulu on kõige mõistlikum suunata vallale vajalikeks investeringuteks, kuna tegemist on ühekordse tuluga.

Maamaksumäära tõstmisest saadava lisatulu suunamisel põhimõttelisi piiranguid ei ole.

Üksikute elanike gruppide maksujõuetust tuleks kompenseerida toimetulekutoetuste ja teiste sotsiaalabi fondide kaudu.

Ülaltoodu puhul on tegemist selliste omatulu suurendamise võimalustega, mille elluviimiseks on vajalik vaid vastav volikogu otsus ning mille mõju tulude suurenemisele on võrdlemisi kohene. Peale nende on veel omatulu suurendamise võimalusteks näiteks elanike arvu suurenemine, kohaliku ettevõtluse arenemine, tööhõive suurenemine jmt. Nende võimaluste rakendamisel on valla (kohaliku omavalitsuse)

roll selles, et luua selleks soodsad tingimused. Sellest tulenevalt peab vald määrama vastavad strateegilised eesmärgid ning neid ellu viima.

Valla strateegiliste eesmärkide elluviimine nõuab suurel hulgal investeeringuid. Suuremate investeeringute tegemiseks Lasva vallas oma eelarvelistest vahenditest ei piisa. Seetõttu on väga oluline taotleda lisaraha mitmesugustest programmidest, mille eesmärgid langevad kokku Lasva valla strateegiliste eesmärkidega.

Investeeringute tegemisel tuleb jälgida nende mõju valla eelarvele. Kõige olulisem on analüüsida uute objektide rajamisel nendega kaasnevaid hilisemaid kulusid. Tuleb tagada valla investeeringute tegemise võime tulevikus. Vältida tuleks piiratud majandusotsuste tegemist ning raha ebaotstarbekat ja perspektiivitut kasutamist. Laenuvõtmist tuleks kaaluda hädavajalikeks tulutoovateks ehk strateegiliste eesmärkide saavutamiseks olulisteks investeeringuteks. Investeeringute tegemisel, mis ei ole otseselt seotud valla seadusest tulenevate kohustuste täitmiseks vajalike investeeringutega, tuleb jälgida, et ei halveneks valla võime täita seadusest tulenevaid kohustusi.

13.4. Valla investeerimisvõimekus

2010 aasta investeeringute maht 1 887 798 krooni, s.h. riigieelarvest ja projektid 556 000 krooni.

2009 aasta investeeringute maht 6 441 754 krooni, s.h. riigieelarvest ja projektid 3 822 345 krooni.

2008 aasta investeeringute maht 6 798 316 krooni, s.h. riigieelarvest ja projektid 4 793 726 krooni.

Praegune laenukoormus on 1 298 461 krooni, millest pangalaen 1 286 615 krooni ja autoliising 11 846 krooni.

2010 aasta seisuga on lubatud laenukoormus 9 500 000 krooni.

Olemasolevate laenukohustuste tagasimakse suurus lähima 5 aasta jooksul on 1 301 851 krooni, millest 2011 aastal 589 491 krooni

2012 " 403 791 krooni

2013 „ 110 385 krooni

2014 „ 103 416 krooni

2015 „ 94 768 krooni

Lähima 5 aasta perspektiivis peaks maksude ja omatulude laekumine suurenema, väheneb laenukoormus ning sellest tulenevalt saaks võtta laenu juurde.

Suuremad investeeringud valdkondade lõikes:

- 2010 aasta

Lasva valla arengukava koostamine 100 000 krooni.

Lasva valla üldplaneeringu koostamine 100 000 krooni.

Ühisvee-ja kanalisatsioonitrasside rek.eelprojektide koostamine 100 000 krooni.

Tsolgo veepuhasti rajamine 50 000 krooni.

Hajaasustuse veeprogramm 238 000 krooni , s.h. EAS-ilt 100 000 krooni

Noorsootöö 45 600 krooni

Tsolgo Arendusühing 261 500 krooni

Pikakannu Kooli Areng MTÜ 155 800 krooni

Vallateede korrashoid 556 000 krooni , s.h. riigieelarvest 456 000 krooni

- 2009 aasta

Lasva veetorn-galerii 2 003 755 krooni, s.h. EAS-ilt 1 708 932 krooni
Infotulp 195 767 krooni EAS-ilt
Lasva-Kuustemäe tee 1 432 883 krooni, s.h. EAS-ilt 1 296 446 krooni
Kääpa kooli palliväljakud 718 572 krooni
Kääpa kooli bussipeatuse valgustus 44 318 krooni
Hajaasustuse veeprogramm 332 000 krooni, s.h. EAS-ilt 166 000 krooni
Otsa sauna ehitus 81 250 krooni
Õpilasbuss 500 000 krooni
Pikakannu kooli abihoone 155 996 krooni
Pikakannu Kooli Areng MTÜ 67 200 krooni
Tsolgo Arendusühing 98 000 krooni
Vallateede korrashoid 608 138 krooni, s. h. riigieelarvest 455 200 krooni

- 2008 aasta

Infotulba rek. projekt 41 300 krooni
Lasva-Kuustemäe tee projekt 92 348 krooni
Lasva lasteaia projekt 365 800 krooni
Otsa sauna ehitus 140 426 krooni
Otsa sotsiaalmaja 992 608 krooni, s. h. riigieelarvest 650 000 krooni
Kääpa kooli õppevahendid 165 076 krooni
Kääpa kooli videovalve 65 900 krooni
Tsolgo Arendusühing 63 485 krooni
Pikakannu kooli valvesüsteem 108 493 krooni
Noorsootöö 37 760 krooni
Otsa laenutuspunkti katlamaja 153 164 krooni
Kääpa küla reoveepuhasti 2 655 194 krooni, s. h. KIK-ilt 2 370 126 krooni
Vallateede korrashoid 1 801 420 krooni, s. h. riigieelarvest 1 773 600 krooni

14. LASVA VALLA MISSIOON JA VISIOON

14.1. Lasva valla missioon

Lasva valla missiooniks on tagada inim- ja loodussõbralik, turvaline, jätkusuutlikult arenev, tervistsäästev ning koostööle avatud elu-, töö- ja puhkekeskkond.

14.2. Visioon Lasva vallast

Lasva vald on kasvava elanikkonnaga, tasakaalustatult arenenud, konkurentsivõimeline ja jätkusuutlik vald, mis on säilitanud oma maalähedase ja keskkonnasõbraliku omapära. Lasva vald on koduks ja puhkekohaks inimestele, kes väärtustavad haridust, kultuuri, tervislikke eluviise, ettevõtlikkust, ümbritsevat elukeskkonda ja maalähedust. Lasva vallas on välja arendatud kaasaegne tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur, mis tagab kvaliteetse elu, töö- ja puhkekeskkonna.

- Lasva vald on heakorrastatud ja maaelu väärtustav turvaline elupaik. Arengus on juhtival kohal inimkesksus. Uute elamute rajamisel säilitatakse kaunis loodus ja miljööväärtuslikud alad. Tagatakse inimasustuse ja ümbritseva keskkonna harmoonia. Välja on selgitatud kaugkütte vajadus ja leitud lahendus selle rahuldamiseks. Võimalik lahendus on luua vallale kuuluv ettevõtte, mis müüb soojust. Ettevõtte leiab rahad katlamajade ehitamiseks fondidest.
- Lasva vallas on tagatud kaasaegne, kvaliteetne ja konkurentsivõimeline õpikeskkond baas-, alus- ja huvihariduse omandamiseks. Huvihariduse osas on välja selgitatud valdkonna vajadused (noortekeskuse rajamine, noorsootõtaja ametikoha loomine, toetused jne).
- On leitud uue lasteaia ehitamiseks kõige sobivam koht ja viis. Koos lasteaia uue hoone ehitamisega on lahendatud valla ülejäänud hoonete kasutamine, et vallale uue hoone ehitamisel oleks tagatud olemasolevate hoonete kõige efektiivsem kasutus (võimalusel mitu asutust ühes hoones). Lahendamiseks tuleb kaardistada valla vajadused (raamatukogud, lasteaiad, koolid, vallamaja, rahvamajad, postkontor, perearst, poed, sööklad, sotsiaalkeskus, konstaabel ja muud spetsialistid väljastpoolt, turismiinfopunkt, noortekeskus, muuseum jne).
- Lasva vallas on välja arendatud mitmekesised ja atraktiivsed turismivõimalused. Vallas asuvad matkarajad ja kergliiklusteed on heakorrastatud, viidastatud ja tähistatud ning moodustavad ühtse terviku koos vaatamisväärsustega. Lasva Veetorn on tuntud atraktiivse turismiobjektina, kus toimuvad näitused, ekskursioonid ning mitmesugused temaatilised projektid. Lasva valda puudutav turismiinfo on kättesaadav kogu maailmas. Kokku on kogutud informatsioon vallas tegutsevatest turismi ettevõtetest ja nende poolt pakutavatest teenustest ning info on pandud valla kodulehele ning ka infopunkti. Vallas tegutsevad turismiettevõtted on kaardistatud ja viidastatud ning valla kohta on koostatud turismi kaart. Kaardil on märgitud ka puhkealad (telkimine, lõkkeplatsid, piknikuplatsid jne).
- Lasva vallas toimuvad pikaajalise traditsiooniga kultuuriüritused, näiteks valla laulu -ja tantsupidu Kääpa laululaval, Lasva Järvepidu Lasva järve ääres, Palo Turniir Lasva parkmetsas, Lasva järve Tulemuusika, Tsolgo Külateatrite päev ja Tsolgo Pikkjärve veepidu jpm. Välja on selgitatud kultuuriüritusteks vajalikud objektid ja kultuuri toetamise vajadus.

- Lasva vald on spordisõbralik vald, kus on mitmekesised võimalused sportimiseks ja vaba aja veetmiseks. On väljaselgitatud sportimiseks vajalikud objektid (kergliiklustee, spordiväljakud, suusarajad jne). Leitud lahendus nende objektide ülalpidamiseks (võib-olla MTÜ-dele antud). Selgitatud on MTÜ- de ja sportlaste toetamise vajadus.
- Lasva vald on turvalise sotsiaalkeskonnaga vald. Elanikele on tagatud sotsiaalne toimetulek, arstiabi, vajalikud sotsiaalteenused ning sotsiaalvaldkonnale tarvilikud objektid (sotsiaalkeskuse lisakohad, trepitõstik jne). Töötutele võimaldatakse ümberõpet. Vallas viiakse läbi seminare ja koolitusi (ettevõtlus, tugiisikud, lapsehoidjad). Välja on ehitatud vaimupuudega noorte tugikodu Nõnovale. Osaletakse ennetavates projektides.
- Välja on selgitatud vee- ja kanalisatsiooni süsteemide eksploateerimiseks vajalikud suuremad tegevused. Välja on selgitatud ka kortermajade küttesüsteemide vajadused. Lasva vallas on korrastatud transpordiinfrastruktuur. Välja on selgitatud valla teede korrashoiuks ja parendamiseks vajalikud tegevused. Suuremates küldes on läbivad teed tehtud tolmuwabaks ja keskuste tsentritesse on rajatud kaasaegne ning ökonoomne tänavavalgustus. Paranenud on valla kruusateede korrashoid. Vallas on kättesaadavad vajalikud elektrivõimsused. Vald on kaetud traadita internetileviga.
- Lasva vallas on välja selgitatud ettevõtlusega tegelevate isikute vajadused ja võimalused nende toetamiseks, sh servituutide seadmine tuletõrjehüdrantide rajamiseks. Tagatud on tingimused kohalikku omapära väärtustava ettevõtluse toimimiseks. Omavalitsus soosib uute ettevõtete valda tekkimist. Traditsioonilise põllumajandustootmise kõrval on tekkinud mahepõllundus, aiandus ja elavnenud turismialane ettevõtlus.

Lasva valla haridusvaldkonna analüüs koos lisadega

Lasva valla koolide ülevaade ja muudatuste mõjud

Lasva vallas tegutseb kaks kooli: Pikakannu põhikool ja Kääpa põhikool. 2011/2012 õppeaasta alguse seisuga õpib Kääpa põhikoolis 132 õpilast ja Pikakannu põhikoolis 28 õpilast. Koolide vaheline kaugus on ligikaudu 10 kilomeetrit.

Muudatuste vajaduse on tinginud asjaolu, et õpilaste arv (**tabel 1** – õpilaste arv aastate lõikes) väheneb mõlemas koolis. Samuti asjaolust, et valla tulubaas jätkuvalt väheneb (**tabel 2** - finantsanalüüs).

Muudatuste planeerimisel kaalutakse järgmisi võimalusi:

1. Pikakannu kooli jätkamine 9-klassilisena;
2. Pikakannu kooli 6-klassiliseks muutmine;
3. Pikakannu kooli sulgemine.

Teemad, mida muudatuste planeerimisel analüüsitakse

- Kooli minejad 2012 kuni 2018 külade kaupa, kaugus koolist ja bussiga koolis käimiseks kuluv aeg (**tabel 3** - sündide tabel 2004 kuni 2011; **tekst 1** - muudatuste mõju).
- Koolis käivad õpilased külade kaupa, kaugus koolist ja bussiga koolis käimiseks kuluv aeg (**tabel 4** – Pikakannu ja Kääpa koolide õpilased; **tekst 2** - muudatuste mõju).
- Õpilaste kooli jõudmine:
  - Pikakannu kooli 9-klassilisena jätkamisel – muudatusi ei ole.
  - Pikakannu kooli 6-klassiliseks muutmise puhul – muudatused puudutavad 7-9 klassi õpilasi ja järgmistel aastatel 7-9 klassi astujaid.
  - Pikakannu kooli sulgemise puhul – muudatus puudutab kõiki Pikakannu kooli õpilasi ja järgmistel aastatel kooli minejaid.
- Kulud õpilastranspordile (**tekst 3** – kulud õpilastranspordile):
  - Pikakannu kool 9-klassilisena (õpilasliin, Kääpale tundidesse (2 korda nädalas), muud kooli sõidud)
  - Pikakannu kooli 6-klassiliseks muutmisel (õpilasliin, Kääpale sõidud, muud kooli sõidud)
  - Pikakannu kooli sulgemisel (õpilasliin)
- Koolide ülalpidamiskulud 2009 kuni 2011. Aastane kulu 2012 ja edasi (**tabel 5** – ülalpidamiskulud: riigi poolne rahastus ja valla poolne rahastus eraldi välja toodud):
  - Kääpa põhikool – 132 õpilasega ja 141 õpilasega (lisades igasse klassi ühe õpilase)
  - Pikakannu põhikool 9-klassilisena – 28 õpilasega ja 37 õpilasega (lisades igasse klassi ühe õpilase)
  - Pikakannu põhikool 6-klassilisena – 23 õpilasega ja 29 õpilasega (lisades igasse klassi ühe õpilase)
  - Pikakannu põhikooli sulgemisel hoone eeldatav ülalpidamiskulu.
- Koolide investeringuvajadused 2012 kuni 2020 (**tabel 6** – koolide investeringute vajadused).

Kokkuvõte ja järeldused

Võttes aluseks ülaltoodud ja -viidatud andmed saab teha järgmised järeldused:

Pikakannu kooli osas muudatuste tegemine mõjutab oluliselt 2012/2013 ja sellele järgnevatel õppeaastatel Pikakannu koolis õppivaid õpilasi. Muutub koolitee pikkus ehk kooli kaugus kodust.

Ükski kolmest kaalutud võimalusest ei too kaasa olukorda, mille puhul halveneks 2012/2013 ja sellele järgnevatel õppeaastatel Pikakannu koolis õppivate õpilaste kooli jõudmise võimalused olulisel määral. Pikakannu kooli sulgemisel on õpilastel võimalik asuda õppima valla teise põhikooli asukohaga Kääpa külas. Peale vajalike muudatuste sisseviimist õpilaste sõidugraafikutes on kõige suuremad erinevused bussiga kooli jõudmise ajas külade kaupa järgmised:

- Hellekunu – Pikakannu kooli asemel Kääpa kooli minekul pikeneks bussisõidu aeg võrreldes Pikakannu kooli sõiduga 15 minuti võrra hommikul ja õhtul.
- Kõrgesaare – Bussisõidu aeg pikeneks 15 minuti võrra hommikul ja õhtul.
- Kūhmamäe – Bussisõidu aeg pikeneks 10 minuti võrra hommikul ja õhtul.
- Madala – Bussisõidu aeg pikeneks 15 minuti võrra hommikul ja õhtul.
- Otsa – Bussisõidu aeg pikeneks 10 minuti võrra hommikul ja õhtul.
- Pikakannu – Kääpa kooli minemiseks tuleks sõita bussiga 15 minutit hommikul ja õhtul.
- Tiri – Bussisõidu aeg pikeneks 15 minuti võrra hommikul ja õhtul.